

De combinatie gezin en werk

Gezinnen in Vlaanderen over gezinsvriendelijke maatregelen van werkgevers, praktische regelingen voor de kinderen, de invloed van het werk op het gezin en (de tevredenheid over) de combinatie gezin en werk.

Auteurs: Geraldine Dupont & Diederik Vancoppenolle (Agentschap Opgroeien)

1 INLEIDING

In deze bijdrage gaan we dieper in op het combineren van werk met het gezinsleven. Deelnemen aan de arbeidsmarkt zorgt voor een aantal voordelen zoals het verwerven van een inkomen, het leggen van sociale contacten en het versterken van vaardigheden. Daarnaast trachten gezinnen arbeid en gezin op elkaar af te stemmen. Het combineren van rollen binnen de arbeidssfeer en binnen de sfeer van het gezin kan conflicten genereren en resulteren in stress en psychisch onwelbevinden. Een goede balans vinden tussen gezin en werk is dus van cruciaal belang.

Vanuit dit oogpunt worden in deze bijdrage een aantal gezinsvriendelijke maatregelen van de werkgever voor een betere combinatie gezin en werk onder de loep genomen, wordt er gekeken naar de invloed van het werk op het gezinsleven en omgekeerd, naar de beleving van de combinatie gezin en arbeid en naar de mate van de tevredenheid hoe de respondent gezin en werk kan combineren. Nieuw in deze editie van de gezinsenquête is dat we ook kijken hoe het werk te combineren valt met de meer praktische regelingen rond kinderen (zoals het brengen naar school of hobby's). Deze vragen kunnen we dan in verband brengen met enerzijds achtergrondkenmerken zoals geslacht, herkomst, leeftijd, opleidingsniveau en beroepsstatuut. Waar relevant worden deze achtergrondkenmerken ook nog uitgebreid met het aantal kinderen in het gezin, de leeftijd van het jongste kind en de gezinsvorm (intact gezin, alleenstaande ouder en samengesteld gezin).

Leeswijzer

De percentages zijn gewogen zodat ze representatief zijn voor de populatie gezinnen in het Vlaamse Gewest met minstens één kind jonger dan 25 jaar, zoals gekend in het Rijksregister, voor de kenmerken geslacht, leeftijd, gezinstype en herkomst. Bij de gewogen percentages geven we – ter informatie – ook telkens het aantal respondenten (niet gewogen n) mee waarop de percentages zijn berekend. Anders dan in de vorige editie van de gezinsenquête hebben we ook gezinnen bevroegd wiens kind jonger dan 25 jaar (niet) langer officieel inwoont. Op die manier kunnen we gescheiden ouders wiens kind(eren) officieel bij de ex-partner is/zijn gedomicilieerd, beter insluiten. Ook andere ouders wiens kinderen jonger dan 25 jaar niet (langer) officieel inwonen, worden nu meegenomen in de gezinsenquête, waaronder een deel alleenstaanden en leggestgezinnen. Zo slagen we er in om een beter beeld van gezinnen in Vlaanderen te geven. Meer informatie over de onderzoeksopzet is te vinden in het methodologisch rapport (Audenaert, 2022) en meer informatie over de respondenten die deelnamen aan de gezinsenquête vindt men terug in het rapport ‘Wie nam deel aan de gezinsenquête’ (Audenaert, 2022).

We bekijken steeds of er significante of betekenisvolle¹ verschillen zijn naar diverse achtergrondkenmerken. Betekenisvolle verbanden tussen twee kenmerken worden getoetst aan de hand van een Pearson Chi-kwadraattoets. Het niveau van significantie wordt weergegeven met * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; en *** $p < 0,001$ of wanneer $p > 0,05$ met n.s. (niet significant). Omdat de gegevens werden verzameld tijdens één enkel bevroegingsmoment en we ons in deze bijdrage hoofdzakelijk beperkten tot een bivariate beschrijving, kunnen we geen uitspraken doen over oorzakelijke verbanden tussen kenmerken van respondenten.

Waar mogelijk geven we een vergelijking mee met de resultaten uit 2016, zodat we kunnen nagaan of er nieuwe trends zijn (rekening houdend met het verschil in steekproeftrekken tussen de twee edities). Door een verbeterde vraagstelling is het echter niet bij alle vragen mogelijk om te kijken naar significante verschillen tussen de twee edities. Waar nuttig zullen de cijfers 2016 wel vermeld worden. De volgende thema's komen aan bod:

**gezinsvriendelijke
maatregelen van
werkgevers**

**mogelijkheden om gezin
en werk te combineren**

**invloed van het werk op
het gezin en omgekeerd**

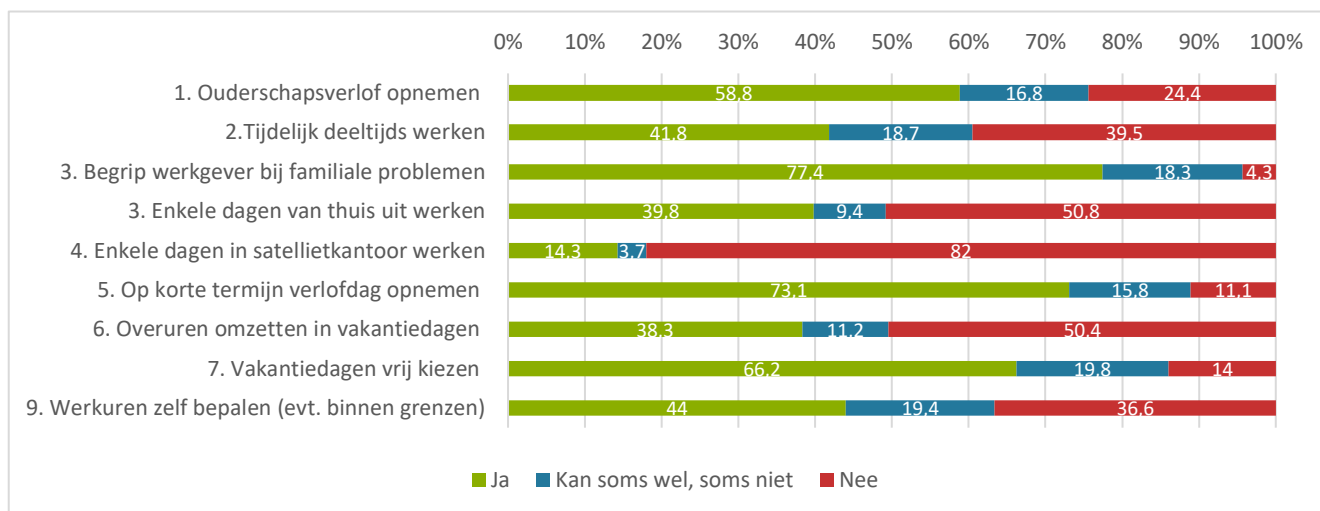
**de beleving van de
combinatie gezin en
werk**

¹ Significant en betekenisvol zijn synoniemen

2 GEZINSVRIENDELIJKE MAATREGELEN VAN WERKGEVERS VOOR EEN BETERE COMBINATIE GEZIN EN WERK

Een meerderheid van de respondenten geeft aan begrip te krijgen van hun werkgever bij familiale problemen. Het is dan ook niet zo moeilijk om op korte termijn een dag verlof te nemen wanneer nodig of nuttig. Vakantiedagen vrij kiezen en ouderschapsverlof kunnen opnemen, kan ook door de meerderheid van de respondenten. Van thuis uit werken, tijdelijk deeltijds werken en overuren omzetten in vakantiedagen kan voor ongeveer vier op tien respondenten. Vanuit een satellietkantoor werken kan voor slechts een zeer klein deel van de respondenten.

Figuur 1. Mogelijkheden van respondenten tot diverse gezinsvriendelijke maatregelen van hun werkgevers (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

2.1 GEMAKKELIJK OUDERSCHAPSVERLOF OPNEMEN

58,8% van de respondenten geeft aan gemakkelijk ouderschapsverlof te kunnen opnemen.

- Respondenten met een herkomst binnen de EU⁺ kunnen het minst makkelijk ouderschapsverlof opnemen, voor respondenten met een Belgische herkomst is dit het gemakkelijkst.
- Respondenten tussen 35 en 44 jaar kunnen het gemakkelijkst ouderschapsverlof opnemen.
- Werknemers in de openbare sector kunnen significant makkelijker ouderschapsverlof opnemen dan arbeiders of bedienden in de private sector.

Ook in de editie van 2016 werd de mogelijkheid om ouderschapsverlof op te nemen bevraagd². De mogelijkheid om ouderschapsverlof te nemen lijkt in dezelfde lijn te liggen met 2016. Toen konden 58,4% van de respondenten makkelijk ouderschapsverlof opnemen.

Tabel 1. Gemakkelijk ouderschapsverlof kunnen opnemen naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u gemakkelijk ouderschapsverlof opnemen?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	58,8	16,8	24,4	1.699
Geslacht (n.s.)				
Herkomst ***				
België	61,2	15,0	23,8	1.367
EU ⁺	47,2	21,7	31,1	154
niet-EU ⁺	56,8	21,3	22,0	178
Leeftijd respondent ***				
jonger dan 35 jaar	59,6	21,4	19,0	398
35 - 44 jaar	62,7	15,5	21,8	715
45 - 54 jaar	51,1	16,6	32,3	490
55 jaar en ouder	65,3	6,3	28,4	96 ³
Diploma (n.s.)				
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	54,7	20,8	24,5	307
bediende in private sector	56,4	17,9	25,7	862
werknemer in openbare sector	69,3	11,9	18,8	462

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

² De vraagstelling verschilt van deze in 2016 waardoor er niet op significante verschillen tussen de twee edities kan getoetst worden. In 2021 werd ook de antwoordmogelijkheid 'Niet van toepassing' opgenomen in geval van zelfstandig beroepsstatuut of in het geval men geen recht meer heeft hierop.

³ Cijfers zijn minder betrouwbaar omdat n < 100.

2.2 DEELTIJDS WERKEN

41,8% van de respondenten geeft aan gedurende een bepaalde periode deeltijds te kunnen werken.

- Vrouwen geven dit vaker aan dan mannen.
- Respondenten met een niet-EU⁺-herkomst kunnen minder vaak gedurende een periode deeltijds werken.
- Respondenten jonger dan 35 jaar en respondenten ouder dan 55 jaar geven vaker aan tijdelijk deeltijds te kunnen werken.
- Hoger geschoolden kunnen het vaakst gedurende een bepaalde periode deeltijds werken.
- Werknemers in de openbare sector kunnen significant vaker deeltijds werken in vergelijking met arbeiders en bedienden in de private sector en zelfstandigen.

Ook in de editie van 2016 werd de mogelijkheid om tijdelijk deeltijds te werken bevestigd. In 2016 was het voor een betekenisvol kleiner aandeel⁴ respondenten (39,7% in 2016 versus 41,8% in 2021) mogelijk om gedurende een bepaalde periode deeltijds te werken.

Tabel 2. Deeltijds kunnen werken, naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u gedurende een bepaalde periode deeltijds werken?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	41,8	18,7	39,5	2.739
Geslacht ***				
mannen	35,8	17,5	46,7	1.076
vrouwen	47,7	19,9	32,4	1.663
Herkomst *				
België	43,3	18,6	38,1	2.283
EU ⁺	39,7	20,5	39,7	234
niet-EU ⁺	34,9	17,9	47,2	222
Leeftijd respondent *				
jonger dan 35 jaar	42,6	20,1	37,3	474
35 - 44 jaar	41,7	19,4	38,9	996
45 - 54 jaar	39,0	19,0	42,0	989
55 jaar en ouder	50,6	12,5	36,9	280
Diploma *				
lager secundair onderwijs	36,9	16,6	46,6	275
hoger secundair onderwijs	42,0	17,0	41,0	700
hoger onderwijs of universiteit	43,5	19,6	36,9	1.680
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	34,5	19,3	46,2	418
bediende in private sector	40,3	20,8	39,0	1.241
werknemer in openbare sector	56,7	16,2	27,1	692
zelfstandige of helper	29,3	17,1	53,6	333

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

⁴ Chi²-toets met $p < 0,05$; ook na controle voor het verschil in steekproeftrekken blijft dit verschil overeind.

2.3 THUIS WERKEN

Van alle respondenten geeft 39,8% aan een aantal dagen per week van thuis uit te kunnen werken. 9,4% geeft aan dit soms wel, soms niet te kunnen. De helft (50,8%) kan dit niet.

- Respondenten met een Belgische/EU⁺-herkomst kunnen vaker dan respondenten met een niet-EU⁺-herkomst een aantal dagen per week thuis werken.
- Bij hooggeschoolden geeft meer dan de helft van de respondenten aan dat ze een aantal dagen van thuis uit kunnen werken, bij laaggeschoolden is dit 14,3%.
- Bedienden in de private sector kunnen het vaakst een aantal dagen van thuis uit werken (53%), bij arbeiders kan er amper van thuis uit gewerkt worden (4,4%).

Ook in de editie van 2016 werd de mogelijkheid tot thuiswerken bevestigd⁵. De mogelijkheid om enkele dagen van thuis uit te werken, lijkt sinds de pandemie sterk te zijn toegenomen. In 2016 was het voor slechts 18,2% van de respondenten mogelijk om thuis te werken, voor 69,3% van de respondenten was het bij de bevestiging in 2016 niet mogelijk om enkele dagen per week van thuis uit te werken.

Tabel 3. Al dan niet een aantal dagen per week van thuis uit kunnen werken, naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u een aantal dagen per week van thuis werken?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	
Totaal	39,8	9,4	50,8	2.624
Geslacht (n.s)				
Herkomst ***				
België	41,3	9,8	48,9	2.183
EU ⁺	44,8	9,7	45,5	229
niet-EU ⁺	26,6	6,6	66,8	212
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	14,3	4,8	80,9	268
hoger secundair onderwijs	25,0	6,7	68,3	660
hoger onderwijs of universiteit	53,0	11,7	35,3	1.619
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	4,4	3,2	92,4	401
bediende in private sector	53,0	10,1	36,9	1.212
werknemer in openbare sector	39,4	10,6	50,0	684
zelfstandige of helper	44,8	14,6	40,6	276

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

⁵ De vraagstelling verschilt van deze in 2016 waardoor er niet op significante verschillen tussen de twee edities kan getoetst worden. Bij deze vraag werd in 2021 verkeerdelijk de antwoordmogelijkheid 'Niet van toepassing' opgenomen in geval van de afstand tot het werk te kort is. Dit moest bij een ander item staan.

2.4 WERKEN VANUIT EEN SATELLIETKANTOOR

De meerderheid van de respondenten kan niet werken in een satellietkantoor (82%). Slechts 14,3% van de respondenten kan dit wel.

- Bij hooggeschoolden kan 18,3% in een satellietkantoor werken, bij midden- en laaggeschoolden iets minder dan 9%.
- Bedienden uit de private sector kunnen het vaakst (17,9%) enkele dagen per week in een satellietkantoor werken.

Ook in de editie van 2016 werd de mogelijkheid tot werken in een satellietkantoor bevraagd⁶. De mogelijkheid om enkele dagen per week in een satellietkantoor te werken, lijkt sinds de pandemie te zijn toegenomen. In 2016 was het voor slechts 9,5% van de respondenten mogelijk om in een satellietkantoor te werken, voor 87,7% was dit niet mogelijk.

Tabel 4. Al dan niet een aantal dagen per week in een satellietkantoor kunnen werken, naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u een aantal dagen per week in een kantoor werken dichterbij huis (satellietkantoor)?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	14,3	3,7	82,0	2.667
Geslacht (n.s)				
Herkomst (n.s)				
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	8,7	3,9	87,4	265
hoger secundair onderwijs	8,9	2,4	88,7	693
hoger onderwijs of universiteit	18,3	4,3	77,4	1.628
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	4,0	1,6	93,7	414
bediende in private sector	17,9	4,2	77,9	1.218
werknemer in openbare sector	14,3	3,9	81,9	680
zelfstandige of helper	15,5	4,6	79,9	306

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

⁶ De vraagstelling verschilt van deze in 2016 waardoor er niet op significante verschillen tussen de twee edities kan getoetst worden. Bij deze vraag werd in 2021 deze keer niet het veld 'Niet van toepassing' opgenomen in geval van de afstand tot het werk te kort is (dit werd verkeerdelijk gezet bij de vraagstelling rond thuiswerken).

2.5 OP KORTE TERMIJN EEN VERLOFDAG OPNEMEN

De meerderheid (73,1%) van de respondenten kan op korte termijn een verlofdag opnemen, bijvoorbeeld voor een ziek kind op te vangen, 15,8% kan dit soms.

- Mannen kunnen dit vaker dan vrouwen.
- Laaggeschoolden kunnen minder vaak op korte termijn een verlofdag nemen dan midden- en hogeschoolden.
- Zelfstandigen (64,1%) en arbeiders (67,4%) kunnen dit minder snel. Bedienden uit de private sector hebben het meest de mogelijkheid om op korte termijn een verlofdag opnemen (79,6%).

Ook in de editie van 2016 werd de mogelijkheid om op korte termijn een verlofdag op te nemen. In 2016 was het voor 71,9% van de respondenten mogelijk om op korte termijn verlof te nemen. Het verschil met 2021 is niet significant.

Tabel 5. Al dan niet op korte termijn een verlofdag kunnen opnemen, naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u op korte termijn een verlofdag opnemen of een dag vrij nemen, bijvoorbeeld voor een ziek kind?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	73,1	15,8	11,1	2.800
Geslacht *				
mannen	75,4	14,8	9,8	1.090
vrouwen	70,9	16,7	12,3	1.710
Herkomst (n.s)				
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma **				
lager secundair onderwijs	66,8	19,5	13,8	286
hoger secundair onderwijs	71,3	18,5	10,2	720
hoger onderwijs of universiteit	75,7	14,1	10,3	1.709
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	67,4	20,2	12,4	432
bediende in private sector	79,6	15,3	5,2	1.269
werknemer in openbare sector	70,0	12,9	17,1	704
zelfstandige of helper	64,1	17,1	18,8	339

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

2.6 OVERUREN OMZETTEN IN EXTRA VAKANTIEDAGEN

38,3% van de respondenten kan overuren omzetten in extra vakantiedagen. 11,3% kan dit soms.

- Respondenten met een niet-EU⁺-herkomst kunnen dit vaker (45,3%).
- Hooggeschoolden kunnen minder vaak overuren omzetten dan midden- en laaggeschoolden.
- Arbeiders kunnen het vaakst overuren omzetten naar vakantiedagen.

Ook in de editie van 2016 werd de mogelijkheid om overuren om te zetten bevestigd⁷. De mogelijkheid om overuren om te zetten in vakantiedagen lijkt echter in dezelfde lijn te liggen met 2016. Toen konden 37,1% van de respondenten hun gemaakte overuren opnemen als vakantiedagen.

Tabel 6. Overuren kunnen omzetten in extra vakantiedagen, naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u overuren omzetten in extra vakantiedagen?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	38,3	11,3	50,4	2.424
Geslacht **				
mannen	40,7	12,2	47,1	911
vrouwen	36,1	10,4	53,5	1.513
Herkomst **				
België	36,7	10,8	52,5	2.018
EU ⁺	40,9	13,5	45,6	211
niet-EU ⁺	45,3	12,0	42,7	195
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	46,2	10,5	43,4	249
hoger secundair onderwijs	46,1	13,7	40,2	644
hoger onderwijs of universiteit	33,1	10,0	56,9	1.460
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	48,2	13,7	38,2	424
bediende in private sector	38,2	12,5	49,3	1.244
werknemer in openbare sector	31,6	8,2	60,2	679

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

⁷ De vraagstelling verschilt van deze in 2016 waardoor er niet op significante verschillen tussen de twee edities kan getoetst worden. Bij deze vraag werd in 2021 ook de antwoordmogelijkheid 'Niet van toepassing' opgenomen in geval van zelfstandig beroepsstatuut.

2.7 VAKANTIEDAGEN VRIJ KIEZEN

Van alle respondenten kan 66,2% de eigen vakantiedagen vrij kiezen. 19,8% kan dit soms. Dit ligt in de lijn van de resultaten uit 2016 waar het voor 64,5% van de respondenten⁸ mogelijk was om zijn vakantiedagen vrij te kiezen.

- Mannen kunnen dit vaker (70,1%) dan vrouwen.
- Hooggeschoolden kunnen minder vaak hun vakantie vrij kiezen dan midden- en laaggeschoolden.
- Werknemers in de openbare sector kunnen het minst vrij hun vakantie kiezen (48,3%), zelfstandigen zijn het meest vrij (73,8%).

Tabel 7. Al dan niet vakantiedagen vrij kunnen kiezen, naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u uw vakantiedagen vrij kiezen?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	66,2	19,8	14,0	2.776
Geslacht ***				
mannen	70,1	19,1	10,7	1.080
vrouwen	62,4	20,4	17,1	1.696
Herkomst (n.s)				
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	72,9	16,5	10,7	284
hoger secundair onderwijs	72,2	18,2	9,6	713
hoger onderwijs of universiteit	62,3	21,2	16,5	1.694
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	69,9	18,4	11,8	428
bediende in private sector	72,2	22,9	4,9	1.264
werknemer in openbare sector	48,3	16,6	35,1	704
zelfstandige of helper	73,8	17,0	9,3	324

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

⁸ Er is geen significant verschil met 2021.

2.8 BEGRIP VAN DE WERKGEVER BIJ FAMILIALE PROBLEMEN

77,4% van de respondenten kan rekenen op begrip van de werkgever bij familiale problemen, 18,3% soms.

- Respondenten met een niet-EU⁺-herkomst krijgen minder vaak begrip voor familiale problemen.
- Respondenten in de leeftijdscategorie 35 tot 44 jaar kunnen op het meeste begrip van hun werkgever rekenen bij familiale problemen.
- Hetzelfde geldt voor bedienden in de private sector.

Ook in de editie van 2016 werd gevraagd of de werknemer begrip heeft in geval van familiale problemen⁹. Het lijkt er op dat er in 2016 minder respondenten (74,3%) konden rekenen op begrip van hun werkgever bij familiale problemen.

Tabel 8. Kunnen rekenen op begrip van de werkgever bij familiale problemen, naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u rekenen op begrip van uw werkgever bij familiale problemen?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	77,4	18,3	4,3	2.493
Geslacht (n.s)				
Herkomst **				
België	78,2	18,0	3,8	2.074
EU ⁺	80,6	15,9	3,5	213
niet-EU ⁺	70,6	21,4	8,0	206
Leeftijd respondent **				
jonger dan 35 jaar	77,2	18,3	4,5	426
35 - 44 jaar	81,2	14,8	4,0	901
45 - 54 jaar	75,5	20,7	3,9	904
55 jaar en ouder	71,4	22,0	6,5	262
Diploma (n.s)				
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	73,6	21,7	4,8	429
bediende in private sector	81,2	15,7	3,0	1.270
werknemer in openbare sector	74,0	20,8	5,3	705

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

⁹ De vraagstelling in 2021 verschilt opnieuw van deze van 2016 waardoor er niet op significante verschillen tussen de twee edities kan getoetst worden. Bij deze vraag werd in 2021 ook de antwoordmogelijkheid 'Niet van toepassing' opgenomen in geval van zelfstandig beroepsstatuut.

2.9 WERKUREN ZELF BEPALEN (EVENTUEEL BINNEN BEPAALDE GRENZEN)

44% van de respondenten kan zijn werkuren zelf bepalen (eventueel binnen bepaalde grenzen, flexibele werkuren), 19,5% kan dit soms¹⁰.

- Er zijn betekenisvolle verschillen naar diploma. De helft van de hoogopgeleiden kan flexibel werken.
- Arbeiders kunnen het minst vaak flexibel werken, bedienden in de private sector en zelfstandigen kunnen het vaakst flexibel werken.

Tabel 9. Kan u zelf uw werkuren bepalen (eventueel binnen bepaalde grenzen, de zgn. flexibele werkuren, naar achtergrondkenmerken (percentages)

Kan u uw werkuren zelf bepalen (ev. binnen bepaalde grenzen?)				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	44,0	19,5	36,5	2.794
Geslacht (n.s)				
Herkomst (n.s)				
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	28,4	20,9	50,7	289
hoger secundair onderwijs	36,9	19,1	44,0	719
hoger onderwijs of universiteit	51,1	19,2	29,7	1.701
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	22,6	17,7	59,7	431
bediende in private sector	50,1	20,6	29,3	1.266
werknemer in openbare sector	36,3	18,3	45,4	705
zelfstandige of helper	68,0	19,3	12,8	335

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

¹⁰ Deze vraag werd in 2016 op een heel andere (minder bruikbare) manier gesteld.

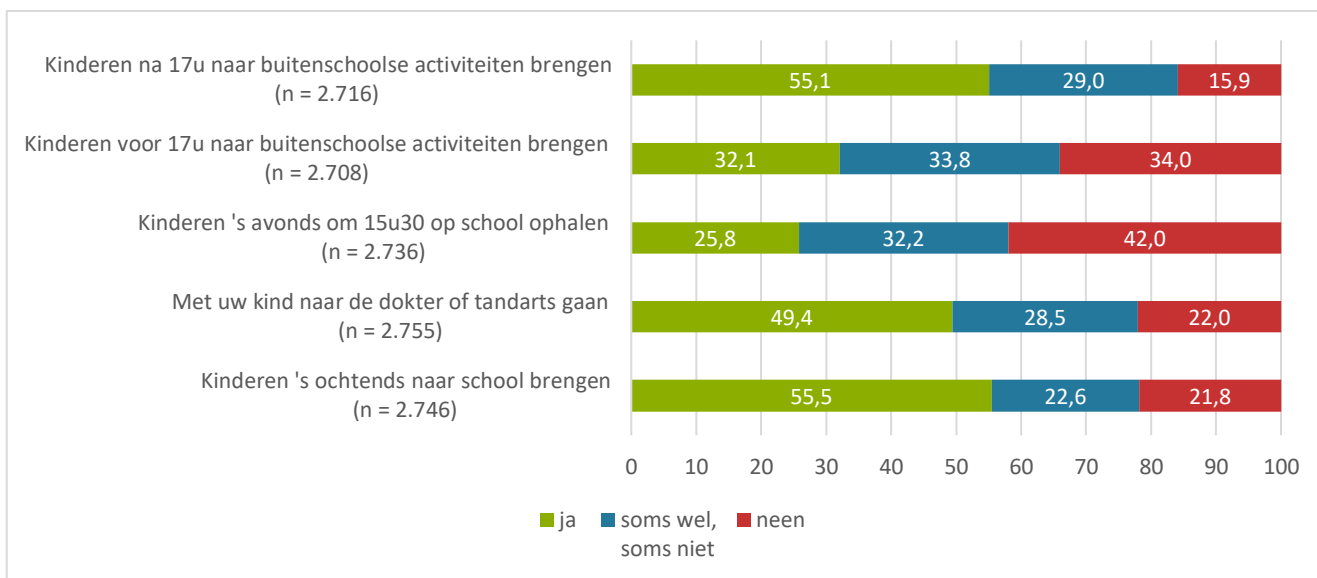
3 MOGELIJKHEDEN OM GEZIN EN WERK TE COMBINEREN

Nieuw in de gezinsenquête van 2021 is dat er aan ouders wordt gevraagd of ze eerder praktische regelingen voor de kinderen (brengen en/of ophalen naar school/opvang, hobby's kinderen, enz.) kunnen combineren met hun werk, zonder hiervoor verlof op te moeten nemen. Daarnaast wordt gevraagd of ze hun kinderen al hobby's hebben moeten ontzeggen omwille van het werk.

3.1 DE PRAKTISCHE REGELINGEN VOOR KINDEREN

De meerderheid van de respondenten kan zijn kinderen 's ochtends naar school brengen en na 17u naar buitenschoolse activiteiten brengen. Bijna de helft kan met zijn kind naar de dokter of de tandarts op een werkdag zonder hiervoor verlof te moeten nemen. Eén op vier respondenten kan zijn kinderen om half vier aan school ophalen. Eén op drie respondenten kan zijn kinderen vóór 17u naar buitenschoolse activiteiten brengen.

Figuur 2. Praktische regelingen voor kinderen die de respondenten lukken op een werkdag zonder hiervoor verlof te moeten nemen (percentages)

[BRON: GEZINSENQUÊTE 2021](#)

Hierna beschrijven we deze praktische regelingen rond kinderen naar achtergrondkenmerken van de respondenten.

3.1.1 Kinderen 's ochtends naar school of opvang brengen

Iets meer dan de helft van de respondenten (55,5%) kan op een werkdag zijn kinderen naar school of de opvang brengen zonder hiervoor verlof te moeten nemen. Meer dan één op de vijf respondenten kunnen hun kinderen 's morgens niet naar de school of opvang brengen.

- Vrouwen kunnen significant vaker dan mannen hun kinderen 's morgens brengen.
- Hoger opgeleiden kunnen dit vaker dan laag- en middelopgeleiden.
- Jongere respondenten kunnen vaker dan oudere respondenten hun kinderen 's ochtends brengen¹¹.
- Respondenten met een statuut als zelfstandige kunnen het vaakst hun kinderen zelf naar school of de opvang brengen (71,3%), gevolgd door bedienden in de private sector (62,4%). Voor vier op de tien arbeiders is het niet mogelijk om de kinderen 's morgens zelf naar school of de opvang te brengen.

Tabel 10. Mogelijkheid om kinderen op een werkdag naar school of opvang te brengen (percentages)

Kan u op een werkdag zonder verlof te nemen, uw kind(eren) 's ochtends naar school of opvang brengen				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	55,5	22,6	21,8	2.746
Geslacht ***				
mannen	50,7	23,2	26,1	1.066
vrouwen	60,2	22,1	17,7	1.680
Herkomst (n.s)				
Leeftijd respondent ***				
jonger dan 35 jaar	56,7	28,1	15,2	478
35 - 44 jaar	60,1	21,7	18,2	1.021
45 - 54 jaar	51,9	21,8	26,4	985
55 jaar en ouder	48,0	18,1	33,9	262
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	38,9	24,3	36,8	278
hoger secundair onderwijs	47,7	21,9	30,4	713
hoger onderwijs of universiteit	62,9	22,5	14,6	1.672
Statuut ***				
arbeider in private sector	33,9	26,1	40,1	417
bediende in private sector	62,4	22,3	15,3	1.242
werknemer in openbare sector	50,4	25,5	24,1	687
zelfstandige of helper	71,3	15,1	13,6	345

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

¹¹ Hoewel de respondenten gevraagd werd naar de mogelijkheid om dit te doen, bestaat de kans dat oudere respondenten hebben aangegeven dat dit niet mogelijk is, omdat hun (oudere) kinderen zelf de verplaatsing maken.

3.1.2 Met de kinderen naar de dokter of tandarts gaan op een werkdag

Iets minder dan de helft (49,4%) van de respondenten kan met zijn kind(eren) op een werkdag naar de dokter of de tandarts zonder hiervoor verlof te moeten nemen. Voor één op de vijf respondenten is dit niet mogelijk.

- Respondenten met een niet-EU⁺-herkomst kunnen dit vaker dan respondenten met een herkomst in België of de EU⁺.
- Oudere respondenten kunnen moeilijker met hun kinderen op een werkdag naar de dokter dan jongere respondenten.
- Werknemers in de openbare sector kunnen minder vaak (29,5% kan dit niet) met hun kinderen naar de dokter of tandarts op een werkdag dan respondenten met een ander beroepsstatuut. Voor respondenten met een statuut van zelfstandige is de mogelijkheid om met hun kinderen naar de dokter te gaan het grootst. Voor meer dan zeven op de tien zelfstandigen is dit een mogelijkheid.

Tabel 11. Mogelijkheid om met kinderen op een werkdag naar de dokter of tandarts te gaan (percentages)

Kan u op een werkdag zonder verlof te nemen, met uw kind naar de dokter of tandarts gaan?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	49,4	28,5	22,0	2755
Geslacht (n.s)				
Herkomst **				
België	47,4	29,8	22,9	2280
EU ⁺	51,6	26,7	21,7	239
niet-EU ⁺	58,8	23,7	17,6	236
Leeftijd respondent *				
jonger dan 35 jaar	47,1	30,4	22,6	478
35 - 44 jaar	48,6	28,9	22,4	1017
45 - 54 jaar	51,4	28,9	19,7	996
55 jaar en ouder	50,4	21,2	28,4	264
Diploma *				
lager secundair onderwijs	45,6	25,5	28,9	279
hoger secundair onderwijs	50,6	29,2	20,2	719
hoger onderwijs of universiteit	49,9	28,4	21,7	1674
Statuut ***				
arbeider in private sector	40,2	32,5	27,3	421
bediende in private sector	52,5	27,7	19,8	1246
werknemer in openbare sector	39,2	31,3	29,5	689
zelfstandige of helper	70,4	20,0	9,6	345

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

3.1.3 De kinderen rond 15u30 op school ophalen

Eén op de vier respondenten kan zijn kind 's avonds om half vier ophalen aan de schoolpoort. Voor meer dan vier op de tien respondenten is dat niet mogelijk.

- Respondenten van Belgische herkomst kunnen dit minder vaak dan respondenten met een EU⁺- of niet-EU⁺-herkomst.
- Jonge ouders kunnen minder vaak hun kinderen van school halen dan oudere ouders¹².
- Lager opgeleiden kunnen vaker hun kind niet van school halen in vergelijking met midden of hoog opgeleiden.
- Arbeiders kunnen significant vaker hun kinderen niet van school halen. Respondenten met een statuut van zelfstandige lukt dit vaker wel in vergelijking met andere beroepsstatuten.

Tabel 12. Mogelijkheid om kinderen op een werkdag rond 15u30 op te halen aan school (percentages)

Kan u op een werkdag, als u dat wenst en zonder verlof te nemen, uw kind(eren) rond 15u30 op school ophalen?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal				
Geslacht (n.s)	25,8	32,2	42,0	2.736
Herkomst ***				
België	23,7	32,2	44,1	2.263
EU ⁺	29,9	33,0	37,1	239
niet-EU ⁺	33,6	31,7	34,7	234
Leeftijd respondent ***				
jonger dan 35 jaar	22,6	38,5	38,9	479
35 - 44 jaar	24,2	34,3	41,5	1.014
45 - 54 jaar	27,6	29,8	42,6	984
55 jaar en ouder	32,4	19,4	48,2	259
Diploma *				
lager secundair onderwijs	25,4	25,7	48,9	274
hoger secundair onderwijs	27,2	33,4	39,3	710
hoger onderwijs of universiteit	25,1	32,9	42,0	1.669
Statuut ***				
arbeider in private sector	23,8	30,7	45,5	414
bediende in private sector	24,0	33,1	42,9	1.237
werknemer in openbare sector	21,0	35,0	44,0	688
zelfstandige of helper	41,9	28,2	29,9	343

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

¹² Hoewel de respondenten gevraagd werd naar de mogelijkheid om dit te doen, bestaat de kans dat de oudere respondenten hebben aangegeven dat dit niet mogelijk is, omdat hun (oudere) kinderen zelf de verplaatsing maken.

3.1.4 De kinderen vóór 17u naar een naschoolse activiteit brengen?

Bijna één op de drie respondenten kan op een werkdag zijn kinderen vóór 17u naar een naschoolse activiteit brengen, een derde van de respondenten kan dit niet en een derde van de respondenten kan dit soms.

- Vrouwen kunnen dit significant vaker dan mannen.
- Lager geschoolde respondenten kunnen dit significant minder vaak, net zoals arbeiders.
- Zelfstandigen en werknemers in de openbare sector kunnen vaker dan anderen beroepsstatuten hun kinderen vóór 17u naar naschoolse activiteiten brengen.

Tabel 13. Mogelijkheid om kinderen op een werkdag vóór 17u naar naschoolse activiteiten te brengen (percentages)

Kan u op een werkdag zonder verlof te nemen, uw kind voor 17u naar naschoolse activiteiten brengen?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	32,1	33,8	34,0	2.708
Geslacht **				
mannen	29,0	34,2	36,8	1.047
vrouwen	35,2	33,5	31,4	1.661
Herkomst (n.s.)				
Leeftijd respondent **				
jonger dan 35 jaar	31,2	37,6	31,2	472
35 - 44 jaar	31,3	35,8	32,9	1.012
45 - 54 jaar	31,9	32,4	35,7	968
55 jaar en ouder	37,9	23,9	38,3	256
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	25,9	31,5	42,7	272
hoger secundair onderwijs	36,1	30,4	33,5	701
hoger onderwijs of universiteit	31,5	36,0	32,5	1.652
Statuut ***				
arbeider in private sector	28,8	31,9	39,3	409
bediende in private sector	28,9	36,0	35,1	1.225
werknemer in openbare sector	35,2	34,8	30,0	681
zelfstandige of helper	40,8	30,2	29,0	339

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

3.1.5 Kinderen na 17u naar een naschoolse activiteit brengen?

Meer dan de helft (55,1%) van de respondenten kan hun kinderen na 17u naar naschoolse activiteiten brengen. Ook na 17u blijft het echter voor een groot aandeel respondenten moeilijk om hun kinderen naar hobby's te brengen.

- Vrouwen kunnen dit significant vaker dan mannen.
- Hoger opgeleide respondenten kunnen dit significant vaker dan lager opgeleiden.
- Arbeiders kunnen significant minder vaak (25,2%) hun kinderen na 17u naar een naschoolse opvang brengen, voor werknemers in de openbare sector lukt dit het best.

Tabel 14. Mogelijkheid om kinderen op een werkdag na 17u naar naschoolse activiteiten te brengen (percentages)

Kan u op een werkdag zonder verlof te nemen, uw kind na 17u naar naschoolse activiteiten brengen?				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	55,1	29,0	15,9	2.716
Geslacht ***				
mannen	50,1	31,1	18,8	1.049
vrouwen	59,8	27,0	13,2	1.667
Herkomst **				
België	55,1	30,0	14,9	2.245
EU+	54,7	30,2	15,1	236
niet-EU+	55,0	22,8	22,3	235
Leeftijd respondent ***				
jonger dan 35 jaar	55,6	32,3	12,0	475
35 - 44 jaar	58,5	29,2	12,2	1.017
45 - 54 jaar	52,2	28,3	19,5	969
55 jaar en ouder	50,6	23,7	25,7	255
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	43,7	27,6	28,8	272
hoger secundair onderwijs	53,0	28,4	18,6	703
hoger onderwijs of universiteit	59,1	29,4	11,5	1.657
Statuut ***				
arbeider in private sector	46,5	28,3	25,2	411
bediende in private sector	56,3	30,2	13,5	1.229
werknemer in openbare sector	60,2	27,1	12,7	682
zelfstandige of helper	53,4	31,0	15,6	340

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

3.1.6 Het regelen van praktische afspraken voor kinderen op gezinsniveau

In de gezinsenquête 2021 wordt aan de respondenten ook gevraagd naar de mogelijkheid van de partner om praktische regelingen rond de kinderen te treffen. Hierdoor kunnen we op gezinsniveau deze mogelijkheden bekijken.

Bij 5,9% van de respondenten is het niet mogelijk om de kinderen 's ochtends naar het school te brengen door henzelf of de partner. Voor 22,2% lukt het niet om de kinderen 's avonds aan de schoolpoort te halen om 15u30. Bij bijna één op de tien respondenten kan geen van de ouders¹³ op een werkdag met de kinderen naar de dokter. De kinderen naar hobby's brengen vóór 17u door één van de ouders lukt niet voor 15,5% van de respondenten, voor 4,5% van de respondenten is het ook na 17u niet mogelijk dat de kinderen door henzelf of hun partner naar hobby's worden gebracht.

Tabel 15. Mogelijkheid om op gezinsniveau praktische regelingen voor de kinderen te treffen (percentages)

Lukt het om op een werkdag ...	neen (beide partners)	n
kinderen 's ochtends naar school te brengen?	5,9	2.114
met uw kind naar de dokter of tandarts te gaan?	9,6	2.119
kinderen 's avonds om 15u30 op school op te halen?	22,2	2.103
kinderen voor 17u naar buitenschoolse activiteiten te brengen?	15,5	2.086
kinderen na 17u naar buitenschoolse activiteiten te brengen?	4,5	2.091

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

¹³ Met ouders bedoelen we hier de respondent en de partner van de respondent.

3.2 KINDEREN BUITENSCHOOLSE ACTIVITEITEN MOETEN ONTZEGGEN OMWILLE VAN WERK

In de gezinsenquête 2021 wordt er gepeild bij de respondenten of ze ooit hun kinderen buitenschoolse activiteiten hebben moeten weigeren omdat zichzelf of de partner het vervoer naar de activiteit praktisch niet geregeld kregen omwille van het werk. Meer dan één op de vijf respondenten hebben ooit al eens hun kinderen een buitenschoolse activiteit moeten ontzeggen omdat ze dit niet geregeld kregen. Vrouwen moeten vaker ontzeggen dan mannen, en respondenten met een niet-EU⁺-herkomst vaker dan respondenten met een Belgische of EU⁺-herkomst.

Tabel 16. Kinderen buitenschoolse activiteiten moeten ontzeggen omwille van het werk (en/of dat van de partner)(percentages)

Heeft u al eens uw kind(eren) een hobby of buitenschoolse activiteit moeten ontzeggen omdat u of uw partner omwille van het werk het vervoer heen en weer niet geregeld krijgt?				
	ja, het afgelopen jaar	ja, meer dan een jaar geleden	neen	n
Totaal	11,5	9,5	79,0	2.780
Geslacht **				
mannen	11,9	7,4	80,8	1.087
vrouwen	11,1	11,6	77,4	1.693
Herkomst ***				
België	10,2	9,4	80,4	2.297
EU ⁺	13,3	6,7	80,0	245
niet-EU ⁺	16,5	12,5	71,0	238
Leeftijd respondent ***				
jonger dan 35 jaar	12,8	3,1	84,0	469
35 - 44 jaar	15,8	10,3	73,9	1.014
45 - 54 jaar	8,7	11,2	80,1	1.012
55 jaar en ouder	2,6	12,5	84,9	285
Diploma (n.s.)				
Statuut (n.s.)				

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4 INVLOED VAN HET WERK OP HET GEZIN EN OMGEKEERD

De mate waarin respondenten conflict ervaren tussen gezin en werk of de mate waarin het domein werk invloed heeft op het gezin (en omgekeerd) (ook wel ‘spill over’ genoemd) werd in deze editie van de gezinsenquête opnieuw bevraagd op het vlak van (1) tijdsdruk, (2) stress en (3) gedrag aan de hand van zes items uit de **Work-Family Conflict Scale (WFC)** van Carlson (2000) (zie methodologisch rapport, Audenaert & Stuyck, 2018). Carlson verwerkte de drie dimensies van ‘Work-Family Conflict’ die in de vakliteratuur werden geïdentificeerd: ‘tijdsdruk’, ‘stress’ en ‘gedrag’, en de erkenning dat de negatieve invloed in twee richtingen kan gelden, van werk naar gezin en omgekeerd, in één meetinstrument. Aldus werd een 6-dimensioneel meetinstrument ontworpen. Voor een verkorte versie werden door Matthews en collega’s (2010) uit deze vragenbatterij per dimensie één item overgehouden. Voor de gezinsenquête kozen we – omwille van duidelijk taalgebruik – voor de dimensie m.b.t. gedrag voor twee positief geformuleerde items. De vraagstelling ging als volgt: *‘Deze uitspraken gaan over*

de invloed van uw werk op uw gezinsleven, en omgekeerd, de invloed van uw gezinsleven op uw werk. In welke mate bent u het eens of niet eens met de volgende uitspraken?'.

Er zijn telkens twee uitspraken per dimensie. In de vragenlijst staan de items door elkaar, voor de duidelijkheid hebben we ze hier gerangschikt per dimensie. Omdat de vraagstelling in de gezinsenquête van 2016 exact dezelfde was, kunnen we kijken of er significante verschillen zijn met 2021. We bespreken eerst de resultaten van 2021 per dimensie naar achtergrondkenmerken.

4.1 TIJDSDRUK

Het eerste item, namelijk het al dan niet *missen van activiteiten van het gezin door de hoeveelheid tijd die men aan het werk dient te besteden*, meet WIF ('conflict due to Work Interfering with Family'), de mate waarin het domein werk het domein gezin verstoort voor de dimensie tijdsdruk. Mannen geven significant vaker aan dan vrouwen dat ze activiteiten van het gezin missen door de hoeveelheid tijd die ze aan hun werk moeten besteden. Respondenten met een statuut als zelfstandige geven dit vaker aan dan respondenten met een andere beroepsstatuut. Respondenten met meer dan drie kinderen geven ook vaker aan dat ze activiteiten van het gezin moeten missen omwille van het werk.

Tabel 17. Invloed van het werk op het gezin: tijdsdruk (percentages)

Ik moet activiteiten van het gezin missen door de hoeveelheid tijd die ik aan mijn werk moet besteden				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	33,0	21,5	45,5	2.798
Geslacht ***				
mannen	37,9	22,4	39,7	1.085
vrouwen	28,3	20,7	51,1	1.713
Herkomst (n.s)				
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma (n.s.)				
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	31,8	23,0	45,1	435
bediende in private sector	30,5	21,2	48,3	1.260
werknemer in openbare sector	29,0	19,4	51,6	698
zelfstandige of helper	50,0	23,6	26,4	347
Aantal kinderen *				
1 kind	29,0	23,3	47,8	807
2 kinderen	33,8	20,9	45,3	1.295
3 of meer kinderen	37,7	19,6	42,6	558
Leeftijd jongste kind (n.s.)				
Gezinsvorm (n.s.)				

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

7,6% van de respondenten vindt dat hij/zij activiteiten op het werk moet missen door de hoeveelheid tijd die hij/zij moet besteden aan het gezin. Dit item meet het aspect FIW ('conflict due to Family Interfering with Work'), de mate waarin het domein gezin het domein werk verstoort. Een grote meerderheid (78,3%) vindt dat dit aspect van het conflict tussen gezin en werk er niet is. Vrouwen (9,5%) vinden vaker dan mannen (5,6%) dat ze activiteiten op het werk moeten missen door de hoeveelheid tijd die ze besteden aan het gezin. Respondenten

met een Belgische/EU⁺-herkomst zijn het vaker (helemaal) niet eens zijn met deze stelling dan respondenten met een niet-EU⁺-herkomst. Respondenten met een leeftijd tussen 35 en 44 jaar geven ook vaker aan dat ze activiteiten op het werk moeten missen omwille van het gezin dan respondenten uit een jongere of oudere leeftijdscategorieën. Ouders van kinderen die ouder zijn dan 12 jaar geven veel minder vaak aan dat er sprake is van deze invloed van het gezin op het werk.

Tabel 18. Invloed van het gezin op het werk: tijdsdruk (percentages)

Ik moet activiteiten op het werk missen door de hoeveelheid tijd die ik moet besteden aan mijn gezin				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	7,6	14,1	78,3	2.791
Geslacht ***				
mannen	5,6	13,2	81,1	1.083
vrouwen	9,5	14,9	75,6	1.708
Herkomst ***				
België	6,2	13,2	80,6	2.313
EU ⁺	8,8	16,0	75,2	245
niet-EU ⁺	14,7	17,4	67,9	233
Leeftijd respondent ***				
jonger dan 35 jaar	7,1	12,5	80,4	475
35 - 44 jaar	11,4	13,8	74,9	1.017
45 - 54 jaar	5,1	15,2	79,8	1.010
55 jaar en ouder	3,7	14,7	81,7	289
Diploma *				
lager secundair onderwijs	8,4	15,3	76,3	286
hoger secundair onderwijs	5,4	12,5	82,1	728
hoger onderwijs of universiteit	8,6	14,4	77,0	1.696
Beroepsstatuut (n.s)				
Aantal kinderen (n.s)				
Leeftijd jongste kind ***				
0 - 2 jaar	9,0	13,7	77,3	464
3 - 5 jaar	14,3	14,0	71,7	306
6 - 11 jaar	8,0	15,6	76,4	650
12 - 17 jaar	5,9	13,8	80,4	599
18 - 24 jaar	2,7	14,9	82,4	545
Gezinsvorm **				
intacte gezinnen	8,5	12,8	78,8	1.840
alleenstaande ouders	6,5	17,6	75,9	477
samengestelde gezinnen	4,6	15,6	79,8	340

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4.2 STRESS

Ook de vraag of het emotioneel uitgeput thuiskomen van het werk een negatieve invloed heeft op de aandacht voor het gezin meet het aspect WIF (de mate waarin het domein werk het domein gezin verstoort). Hier gaat het echter niet om de dimensie tijd maar om de dimensie stress. Van alle respondenten geeft 24% aan dat ze vaak emotioneel zo uitgeput thuiskomen van het werk, dat het hen belemmert om aandacht te geven aan hun gezin. 22,7% is het noch eens, noch oneens, waaruit we kunnen afleiden dat dit waarschijnlijk al wel eens gebeurt. Mensen met een niet-EU⁺-herkomst zijn vaker na een werkdag emotioneel uitgeput dan respondenten met een Belgische of EU⁺-herkomst. Respondenten in de leeftijdscategorie 35-44 jaar voelen zich vaker emotioneel uitgeput net zoals respondenten van wie het jongste kind tussen 3 en 5 jaar oud is. Gezinnen met drie of meer kinderen ervaren dit ook vaker. Hoger opgeleiden kunnen vaker dan laagopgeleiden minder aandacht geven aan hun gezin door emotionele uitputting.

Tabel 19. Invloed van het werk op het gezin: stress (percentages)

Wanneer mijn werkdag erop zit, ben ik vaak emotioneel zo uitgeput dat het mij belemmert om aandacht te geven aan mijn gezin				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	24,0	22,7	53,3	2.788
Geslacht (n.s)				
Herkomst ***				
België	23,4	22,0	54,6	2.309
EU ⁺	20,3	22,1	57,6	245
niet-EU ⁺	30,7	27,2	42,1	234
Leeftijd respondent *				
jonger dan 35 jaar	22,1	22,5	55,3	477
35 - 44 jaar	26,8	23,9	49,3	1.012
45 - 54 jaar	21,7	21,8	56,5	1.009
55 jaar en ouder	25,5	21,9	52,6	290
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	24,9	20,5	54,6	289
hoger secundair onderwijs	20,9	19,4	59,7	723
hoger onderwijs of universiteit	25,5	24,7	49,7	1.694
Beroepsstatuut (n.s)				
Aantal kinderen *				
1 kind	22,4	21,6	56,0	805
2 kinderen	22,7	23,9	53,4	1.291
3 of meer kinderen	28,3	21,9	49,7	554
Leeftijd jongste kind *				
0 - 2 jaar	23,9	20,2	55,8	463
3 - 5 jaar	25,9	25,6	48,4	306
6 - 11 jaar	23,1	28,0	48,9	648
12 - 17 jaar	24,1	20,3	55,7	596
18 - 24 jaar	23,6	20,2	56,2	545
Gezinsvorm (n.s)				

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

6,5% beaamt dat men zich druk maakt over de verantwoordelijkheden thuis, waardoor men zich moeilijk kan concentreren op het werk. Ook dit aspect meet FIW (de mate waarin het domein gezin het domein werk verstoort), maar dan de dimensie stress. Ongeveer acht op tien respondenten vindt dat er van dit conflict geen sprake is, bijna 15% van de respondenten ervaart dit soms. Vrouwen (8,6%) maken zich dubbel zo vaak dan mannen (4,2%) druk over verantwoordelijkheden thuis, waardoor ze zich moeilijk kunnen concentreren op het werk. Respondenten tussen de 35 en 44 jaar en respondenten met kinderen tussen 3 en 5 jaar oud ervaren vaker dat ze zich hierdoor moeilijker kunnen concentreren op hun werk. Het zijn met andere woorden vooral mama's van kleuters die hier (wel eens) last van hebben. Ook alleenstaande ouders ervaren dit meer dan (samengestelde) gezinnen. Respondenten met een niet-EU+-herkomst ervaren dit ook vaker dan respondenten van Belgische of EU+-herkomst.

Tabel 20. Invloed van het gezin op het werk: stress (percentages)

Doordat ik me druk maak over mijn verantwoordelijkheden thuis, kan ik me moeilijk concentreren op mijn werk.				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	6,5	14,7	78,9	2793
Geslacht ***				
mannen	4,2	14,1	81,7	1.085
vrouwen	8,6	15,3	76,1	1.708
Herkomst **				
België	6,1	15,1	78,8	2.314
EU+	3,6	14,2	82,1	245
niet-EU+	10,5	12,7	76,8	234
Leeftijd respondent **				
jonger dan 35 jaar	5,9	12,5	81,6	476
35 - 44 jaar	8,4	16,9	74,7	1.017
45 - 54 jaar	5,0	13,7	81,3	1.011
55 jaar en ouder	5,1	14,6	80,3	289
Diploma (n.s)				
Beroepsstatuut (n.s)				
Aantal kinderen (n.s)				
Leeftijd jongste kind **				
0 - 2 jaar	7,4	12,3	80,4	463
3 - 5 jaar	8,7	17,4	73,8	306
6 - 11 jaar	6,0	18,3	75,7	651
12 - 17 jaar	6,3	12,5	81,2	599
18 - 24 jaar	3,7	13,6	82,6	545
Gezinsvorm **				
intacte gezinnen	6,2	13,8	80,0	1.840
alleenstaande ouders	8,9	16,8	74,3	478
samengestelde gezinnen	3,8	16,2	80,1	340

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4.3 GEDRAG

De twee volgende items gaan over de dimensie 'gedrag', nadat we eerder de dimensies tijd en stress belicht hebben. In de combinatie gezin en werk zijn er niet enkel de negatieve invloeden van het ene domein op het andere en omgekeerd, maar zijn er ook positieve invloeden van het ene domein die worden meegenomen naar het andere domein. Dit vindt alvast ongeveer 40% van de respondenten. De manier waarop hij/zij dingen aanpakt op het werk, helpt ook thuis om een betere ouder en een betere partner te zijn. 20,5% van de respondenten is het hier (helemaal) niet mee eens. Vrouwelijke respondenten en laagopgeleiden zeggen vaker dat er een positieve impact is van de manier van werken op hun aanpak thuis. Ook respondenten met een statuut als zelfstandige ervaren dit meer als respondenten met een ander beroepsstatuut.

Tabel 21. Invloed van het werk op het gezin: gedrag (percentages)

De manier waarop ik dingen aanpak op het werk, helpt me ook om thuis een betere ouder en een betere partner te zijn.				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	39,7	39,8	20,5	2.791
Geslacht **				
mannen	37,5	39,3	23,1	1.085
vrouwen	41,8	40,3	18,0	1.706
Herkomst (n.s)				
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma **				
lager secundair onderwijs	42,1	36,4	21,5	286
hoger secundair onderwijs	35,5	39,8	24,6	726
hoger onderwijs of universiteit	40,8	40,8	18,3	1.696
Beroepsstatuut ***				
arbeider in private sector	39,7	33,8	26,5	430
bediende in private sector	38,9	40,7	20,4	1.259
werknemer in openbare sector	39,4	40,8	19,8	698
zelfstandige of helper	43,1	44,0	12,9	347
Aantal kinderen (n.s)				
Leeftijd jongste kind (n.s)				
Gezinsvorm *				
intacte gezinnen	39,7	41,5	18,8	1.841
alleenstaande ouders	38,0	39,4	22,6	474
samengestelde gezinnen	40,6	34,6	24,8	341

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

De vraag of de aanpak thuis de aanpak op het werk beïnvloedt, meet de positieve invloed van gezin op werk. Eén op de drie respondenten vindt dat de manier waarop men thuis problemen oplost, helpt om op het werk problemen op te lossen. Vrouwen vinden dit vaker dan mannen. Hooggeschoolden vinden dit vaker dan midden- en laaggeschoolden.

Tabel 22. Invloed van het gezin op het werk: gedrag (percentages)

De manier waarop ik thuis problemen oplos, helpt me om problemen op het werk op te lossen				
	ja	soms wel, soms niet	neen	n
Totaal	33,6	41,5	24,6	2.783
Geslacht ***				
mannen	29,5	40,4	30,2	1.082
vrouwen	37,6	42,7	19,7	1701
Herkomst *				
België	33,7	42,0	24,3	2.307
EU+	27,9	45,5	26,7	245
niet-EU+	38,5	35,5	26,0	231
Leeftijd respondent (n.s)				
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	30,0	38,1	31,8	285
hoger secundair onderwijs	30,3	42,6	27,2	723
hoger onderwijs of universiteit	35,7	42,3	22,0	1.692
Beroepsstatuut (n.s)				
Aantal kinderen (n.s)				
Leeftijd jongste kind (n.s)				
Gezinsvorm (n.s)				

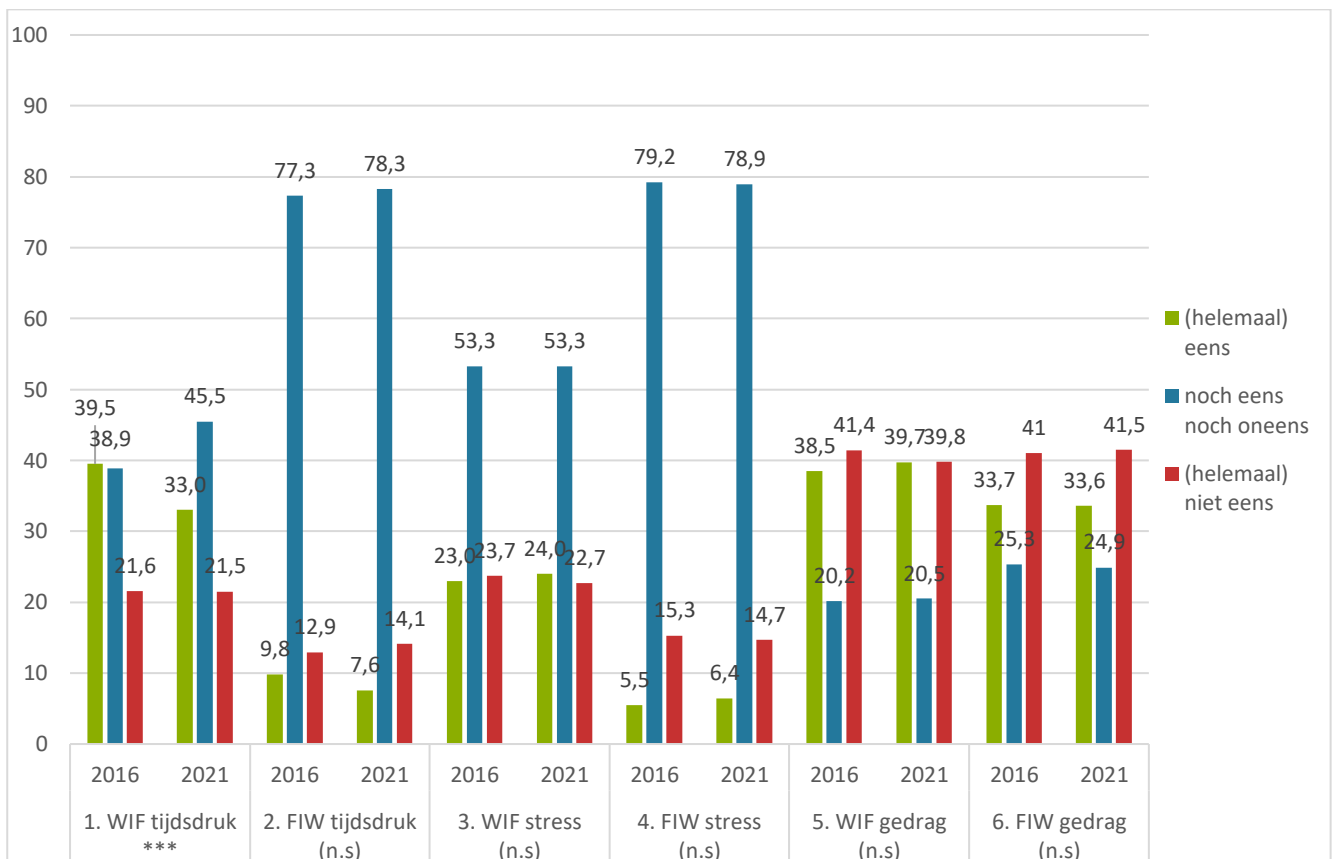
BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4.4 SAMENVATTING EN DE EVOLUTIE 2016-2021

Eén op de drie werkende respondenten geeft aan dat men activiteiten van het gezin moet missen door de hoeveelheid tijd die men aan het werk moet besteden. Omgekeerd geeft slechts 7,6% aan dat men activiteiten van het werk moet missen door de tijd die men aan het gezin besteedt. Het gezin heeft ook emotioneel nauwelijks een negatieve invloed op het werk (6,5%), terwijl wel 24% van de respondenten aangeeft vaak emotioneel uitgeput thuis te komen van het werk. Op vlak van gedrag geeft bijna 40% aan dat de aanpak op het werk helpt om een betere ouder en partner te zijn. Omgekeerd geeft ook 33,6% van de respondenten aan dat de manier van problemen aanpakken thuis ook op het werk nuttig is.

Deze resultaten liggen in dezelfde lijn als deze in de gezinsenquête 2016. Er is voor 2021 enkel een significant verschil¹⁴ met 2016 voor wat betreft de mate waarin het domein werk het domein gezin verstoort voor de dimensie tijdsdruk. In 2021 ervaart men minder dan in 2016 dat men activiteiten van het gezin moet missen door de hoeveelheid tijd dat ze aan het werk moeten besteden. Respondenten ervaren dit minder, hoewel het wel nog soms gebeurt. Mogelijks is dit een effect van de coronapandemie, waardoor het voor meer respondenten mogelijk is om van thuis uit te werken.

Figuur 3. Invloed van het werk op het gezinsleven, en omgekeerd – vergelijking 2016-2021 (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

¹⁴ Chi²-toets: p < 0,001; bijkomend gecontroleerd voor het verschil in steekproeftrekken tussen 2016 en 2021.

5 COMBINEERBAARHEID VAN GEZIN EN WERK

Of de respondenten van de gezinsenquête vinden dat gezin en werk goed te combineren is, kunnen we afleiden uit de vragen: 'In welke mate is uw job goed of niet goed te combineren met uw gezinsleven?' en 'In welke mate is – volgens u – de job van uw partner goed of niet goed te combineren met uw gezinsleven?'. In deze editie werd daarnaast aan de respondent gevraagd om zijn tevredenheid over de combinatie gezin en werk te scoren (op een 11-puntenschaal) met de vraag *'Wanneer u uw gezinsleven, uw job en indien van toepassing de job van uw partner, in rekening neemt, ... hoe tevreden of ontevreden bent u met de manier waarop uw gezin 'gezin en werk' kan combineren?'*. We zetten de antwoorden van de respondenten af tegen enkele achtergrondkenmerken van de respondent, maar ook tegen de eerder in de vragenlijst beschreven arbeidskenmerken.

5.1 IS HET WERK GOED TE COMBINEREN MET HET GEZIN?

Van alle respondenten vindt 76,6% dat zijn/haar eigen job (heel) goed te combineren is met het gezinsleven (zie tabel 23). Voor 6,3% is die combinatie (helemaal) niet goed. Mannen vinden vaker dan vrouwen dat hun job niet goed te combineren valt met het gezinsleven. Vooral ouders van jonge kinderen vinden de combinatie moeilijker. Het aantal kinderen hangt niet significant samen met de mate van combineerbaarheid. Met de stijgende leeftijd van het jongste kind stijgt ook het percentage van respondenten dat aangeeft dat de combinatie (heel) goed te doen is. Bij ouders van peuters is bijna zeven op de tien tevreden over die combinatie, bij ouders van kinderen van 12 jaar en ouder is dit bijna acht op de tien. Respondenten met een niet-EU+-herkomst vinden minder vaak dat hun job (heel) goed te combineren is met het gezinsleven. Werknemers in de openbare sector vinden de combinatie gezin en werk vaker (heel) goed dan respondenten met een ander beroepsstatuut. Respondenten die werken als zelfstandige en arbeiders vinden vaker dat de job (helemaal) niet goed te combineren is met het gezin (respectievelijk 9,8% en 7,6%).

Bij respondenten die 40 uur of minder werken per week, geeft ongeveer acht op de tien respondenten aan dat de combinatie gezin en werk (heel) goed te doen is. Bij respondenten die meer dan 40 uren per week werken, geven iets minder dan zeven op de tien respondenten aan dat die combinatie (heel) goed te doen is. De breuklijn ligt op 40 uren; de verschillen tussen respondenten die minder dan 20 uren, tussen 21 uren en 30 uren of tussen 30 uren en 40 uren per week werken zijn veel kleiner.

Er is ook een verband met het aantal uren woon-werkverkeer per week. Terwijl bij respondenten die minder dan twee uren per week besteden aan woon-werkverkeer bijna 84% vindt dat de combinatie gezin en werk (heel) goed te doen is, daalt dit bij respondenten die meer dan zes uren moeten besteden aan woon-werkverkeer tot 70%. Bijna 8% van de respondenten die per week zes of meer uren onderweg zijn naar het werk vindt de combinatie gezin en werk (helemaal) niet goed.

Niet alleen de achtergrondkenmerken van de persoon en het aantal werkuren hebben een invloed over de mate waarin men de job goed combineerbaar vindt met het gezin. Een gezinsvriendelijk beleid op de werkvloer heeft een positieve invloed. Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat respondenten die kunnen genieten van gezinsvriendelijke maatregelen (zie tabellen 1 tot 9), significant vaker dan andere respondenten vinden dat gezin en werk (heel) goed te combineren valt. Het gaat om de volgende aspecten: gemakkelijk ouderschapsverlof nemen, gedurende een bepaalde periode deeltijds te kunnen werken, enkele dagen van thuis uit werken, vanuit een satellietkantoor kunnen werken, op korte termijn een verlofdag aanvragen, overuren kunnen omzetten in extra vakantiedagen, vakantiedagen vrij kunnen kiezen, rekenen op begrip van de werkgever bij familiale problemen en flexibel kunnen werken. Respondenten die op deze items 'ja' aanduiden antwoordden significant vaker dat hun job (heel) goed te combineren is met gezinsleven. Het aspect dat het grootste verschil kent, is het begrip van de werkgever in geval van familiale problemen. Wanneer een werkgever begrip toont in geval van

familiale problemen, geven acht op de tien respondenten aan dat gezin en werk (heel) goed te combineren valt, slechts 4,2% vindt dan dat gezin en werk (heel) slecht te combineren zijn. Toont een werkgever in dit geval geen begrip, dan vindt maar liefst één op de vier respondenten dat gezin en werk (heel) slecht te combineren valt. Het begrip van de werkgever is dus goud waard bij het combineren van het gezinsleven met het werk.

De vraag rond de mate waarin men vindt dat het werk en het gezin goed te combineren zijn, werd ook gesteld in 2016. De bevindingen uit de gezinsenquête 2021 liggen in dezelfde lijn als deze uit 2016. Na vergelijking van de resultaten konden er geen significante verschillen vastgesteld worden tussen de twee edities.

Er zijn verschillen vast te stellen tussen hoe de respondent de combineerbaarheid van gezin en werk ervaart wanneer het de eigen job of wanneer het de job van de partner betreft. 70,9% van de respondenten vindt dat de job van de partner (heel) goed te combineren valt met het gezinsleven, 10,1% vindt dit (helemaal) niet goed.

Vrouwen vinden in mindere mate dan mannen dat de job van hun partner goed te combineren valt met het gezinsleven (61,3% ten opzichte van 81,7% bij mannelijke respondenten). 14,4% van de vrouwen vindt zelfs dat de job van de partner (helemaal) niet goed te combineren valt met het gezinsleven. Bij de mannen is dit slechts 5,2%. Respondenten met een Belgische herkomst (10,6%) geven het vaakst aan dat de job van de partner (helemaal) niet goed te combineren valt met het gezinsleven. Respondenten met een niet-EU+-achtergrond vinden ook minder vaak dat de job van de partner (heel) goed te combineren valt met het gezin. Respondenten met een diploma hoger onderwijs geven vaker aan dat de job van de partner niet goed te combineren valt met het gezinsleven, net zoals respondenten die als werknemer in de openbare sector werken. Kijken we naar de leeftijd van het jongste kind van de respondent, zien we dat respondenten met kinderen op kleuterleeftijd het vaakst (14,2%) vinden dat de job van de partner niet goed combineerbaar is met het gezin. Ook respondenten met peuters ervaren dit. Wanneer de leeftijd van het jongste kind toeneemt (boven de 12 jaar) vindt men minder vaak dat de job van de partner niet goed te combineren valt met het gezinsleven.

De grootste verschillen zijn er echter naargelang het aantal uren dat de partner werkt. Respondenten met een partner die meer dan 40 uren per week werkt, zijn duidelijker minder tevreden over de mate waarin dit te combineren valt met het gezinsleven. Dit is het geval voor één op de vijf respondenten. Respondenten van wie de partner meer dan 6u onderweg is voor woon-werkverkeer vinden ook vaker dat de job van de partner (helemaal) niet goed combineert met het gezinsleven. Voor respondenten van wie de partner zich per week tien of meer uur moet verplaatsen van en naar het werk vindt meer dan één op de vier respondenten de job van zijn partner slecht te combineren met het gezin.

Een vergelijking van tabel 23 en tabel 24 leert ons dat vrouwen over het algemeen vaker tevreden zijn over de combinatie van de eigen job met het gezinsleven, dan de combinatie van de job van de partner met het gezinsleven. Zo is 78,8% van de vrouwen tevreden over de combinatie van de eigen job met het gezinsleven en slechts 61,3% is tevreden over de combinatie van de job van hun partner met het gezinsleven. Bij de mannen is het omgekeerd. 74,3% van de mannen is tevreden over de combinatie van hun eigen job met het gezin en 81,7% van de mannelijke respondenten is tevreden over de combinatie van de job van hun partner met het gezinsleven.

Een andere vergelijking: 10,1% van de respondenten die meer dan 40 uren per week werken, is helemaal niet tevreden over de combinatie gezin en werk. Maar wanneer men kijkt naar de partner die meer dan 40 uren werkt, is 20,5% ontevreden over de combinatie gezin en het werk van de partner.

Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat slechts 1,4% van de respondenten vindt dat zowel de eigen job als die van de partner (helemaal) niet goed te combineren is met gezinsleven. Bijna zes op de tien respondenten (58,9%) vindt zowel de eigen job als die van de partner (heel) goed te combineren met het gezin.

De vraag rond de mate waarin men vindt dat het werk van de partner en het gezin goed te combineren zijn, werd ook gesteld in 2016. De bevindingen uit de gezinsenquête 2021 liggen in dezelfde lijn als deze uit 2016. Na vergelijking van de resultaten konden er geen significante verschillen vastgesteld worden tussen de twee jaartallen.

Tabel 23. Aandeel respondenten dat al dan niet vindt dat de eigen job goed te combineren is met het gezinsleven, naar achtergrondkenmerken en arbeidskenmerken (percentages)

In welke mate is uw job goed of niet goed te combineren met uw gezinsleven?				
	(heel) goed	noch goed, noch slecht	(helemaal) niet goed	n
Totaal	76,6	17,1	6,3	2.813
Geslacht **				
mannen	74,3	18,0	7,6	1.093
vrouwen	78,8	16,3	4,9	1.720
Herkomst **				
België	77,8	15,8	6,4	2.325
EU+	77,2	17,3	5,5	245
niet-EU+	69,5	24,3	6,2	243
Diploma (n.s.)				
Statuut ***				
arbeider in private sector	70,0	22,4	7,6	444
bediende in private sector	78,0	16,5	5,5	1.261
werknemer in openbare sector	81,3	13,5	5,1	701
zelfstandige of helper	71,6	18,7	9,8	350
Aantal werkuren ***				
minder dan 21 uren	77,3	18,4	4,3	204
21 - 30 uren	80,2	15,4	4,3	364
31 - 40 uren	80,2	15,4	4,4	1.452
41 uren of meer	68,6	21,3	10,1	732
Woon-werkverkeer per week ***				
minder dan 2 uren	83,9	12,1	4,0	767
2 - 5 uren	76,3	17,2	6,4	1.363
6 - 10 uren	70,3	21,8	7,9	487
10 uren of meer	70,4	21,7	7,9	140
Leeftijd jongste kind ***				
0 - 2 jaar	69,9	19,3	10,8	463
3 - 5 jaar	75,8	18,3	5,8	309
6 - 11 jaar	75,7	17,2	7,1	648
12 - 17 jaar	78,0	17,7	4,3	600
18 - 24 jaar	83,9	12,0	4,1	555
Aantal kinderen (n.s.)				

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 24. Mate waarin men vindt dat de job van de partner goed of niet goed te combineren valt met het gezinsleven, naar achtergrondkenmerken en arbeidskenmerken (percentages)

In welke mate is de job van uw partner goed of niet goed te combineren met uw gezinsleven?				
	(heel) goed	noch goed, noch slecht	(helemaal) niet goed	n
Totaal	70,9	19,1	10,1	2.424
Geslacht ***				
mannen	81,7	13,1	5,2	891
vrouwen	61,3	24,4	14,4	1.533
Herkomst **				
België	72,0	17,4	10,6	2.018
EU+	72,1	21,0	6,9	203
niet-EU+	63,3	27,2	9,5	203
Leeftijd respondent ***				
jonger dan 35 jaar	66,6	21,4	12,0	484
35 - 44 jaar	69,8	18,4	11,8	900
45 - 54 jaar	70,8	20,6	8,6	804
55 jaar en ouder	85,7	11,0	3,3	236
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	70,5	20,2	9,3	237
hoger secundair onderwijs	77,7	14,8	7,5	618
hoger onderwijs of universiteit	67,3	21,0	11,7	1.500
Statuut **				
arbeider in private sector	76,1	17,3	6,6	289
bediende in private sector	72,0	17,6	10,4	1.043
werknemer in openbare sector	64,2	23,4	12,4	581
zelfstandige of helper	73,6	16,7	9,7	308
Aantal werkuren partner ***				
minder dan 21 uren	87,9	10,1	2,0	132
21 - 30 uren	87,0	6,9	6,1	225
31 - 40 uren	75,0	18,6	6,4	1.290
41 uren of meer	52,2	27,3	20,5	752
Woon-werkverkeer van uw partner per week ***				
minder dan 2 uren	79,1	12,8	8,1	650
2 - 5 uren	75,1	17,6	7,3	1.140
6 - 10 uren	54,3	30,0	15,7	450
10 uren of meer	49,1	23,6	27,3	119
Leeftijd jongste kind **				
0 - 2 jaar	67,5	20,3	12,2	461
3 - 5 jaar	70,2	15,6	14,2	290
6 - 11 jaar	67,7	21,9	10,4	576
12 - 17 jaar	72,3	18,5	9,2	483
18 - 24 jaar	78,4	15,6	6,0	442
Aantal kinderen (n.s)				

5.2 MATE VAN TEVREDENHEID MET DE COMBINATIE GEZIN EN WERK

In 2021 werd voor het eerst aan respondenten gevraagd hoe tevreden ze zijn met de combinatie gezin en werk. Respondenten moeten hun tevredenheid over de combinatie gezin en werk op een 11-puntenschaal (van 0 = zeer ontevreden tot 10 = perfect tevreden) uitdrukken. We groeperen de antwoorden in drie klassen waarbij scores 0 tot 2 worden samengevoegd tot '(zeer) ontevreden', scores 3 tot en met 7 in 'noch tevreden, noch ontevreden' en scores 8 tot 10 werden beschouwd als '(perfect) tevreden'.

Tabel 25 toont vooreerst aan dat slechts zeer weinig (1,8%) respondenten (zeer) ontevreden zijn over de combinatie van 'gezin en werk' binnen hun gezinsleven. Bijna vier op de tien respondenten zijn noch tevreden, noch ontevreden over de combinatie gezin en werk en bijna zes op de tien respondenten zijn (perfect) tevreden over de manier waarop in hun gezin de combinatie 'gezin en werk' verloopt.

Hoewel het aandeel (zeer) ontevreden ouders voor geen van de onderscheiden deelgroepen sterk afwijkt, stellen we toch enkele significante verschillen vast. Respondenten van niet EU⁺-herkomst zijn iets vaker (zeer) ontevreden (4,9%) dan respondenten van Belgische of EU⁺-herkomst. Alleenstaande ouders zijn vaker (zeer) ontevreden (3%) in vergelijking tot (samengestelde) gezinnen.

Mannen zijn vaker (perfect) tevreden dan vrouwen over de combinatie 'gezin en werk' in hun huishouden, lager opgeleiden zijn vaker (perfect) tevreden dan hoger opgeleiden, des te ouder het jongste kind, des te vaker respondenten (perfect) tevreden zijn met de combinatie gezin en werk. Het aantal kinderen in het gezin heeft geen significante invloed op de tevredenheid over de combinatie gezin en werk.

Opvallend is dat de tevredenheid over de combinatie 'gezin en werk' niet significant verschilt naargelang het aantal werkuren van de respondent of het aantal uren dat de respondent per week besteedt aan woon-werkverkeer. Er is echter wel een significant verschil in de tevredenheid van de respondent met de combinatie 'gezin en werk' binnen hun gezinsleven als er gekeken wordt naar het aantal werkuren van de partner en het aantal uren woon-werkverkeer van de partner. Des te meer uren de partner werkt, des te minder vaak de respondent (perfect) tevreden is over de combinatie 'gezin en werk'. Des te meer uren de partner onderweg is van en naar het werk, des te minder vaak de respondent (perfect) tevreden is over de combinatie gezin en werk.

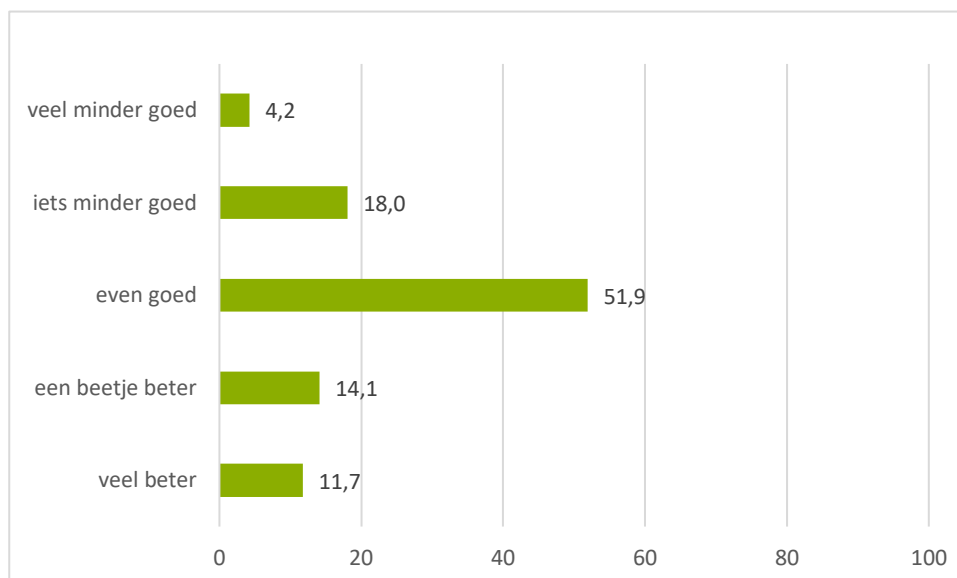
Tabel 25. Mate van tevredenheid waarop men werk, werk van de partner en gezin kan combineren (percentages)

Hoe tevreden bent u, wanneer u uw gezinsleven, uw job en indien van toepassing de job van uw partner in rekening neemt, met de manier waarop uw gezin 'gezin en werk' kan combineren?				
	(zeer) ontevreden	noch tevreden, noch ontevreden	(perfect) tevreden	n
Totaal	1,8	39,0	59,2	3.131
Geslacht ***				
mannen	1,9	34,8	63,3	1.182
vrouwen	1,7	42,8	55,5	1.949
Herkomst ***				
België	1,2	37,6	61,2	2.552
EU+	1,4	40,0	58,6	268
niet-EU+	4,9	44,9	50,2	311
Diploma ***				
lager secundair onderwijs	2,7	33,7	63,6	360
hoger secundair onderwijs	2,2	35,0	62,3	833
hoger onderwijs of universiteit	1,1	42,7	56,2	1.839
Statuut (n.s.)				
Aantal werkuren respondent (n.s.)				
Woon-werkverkeer van de respondent per week (n.s.)				
Aantal werkuren partner ***				
minder dan 21 uren	1,9	28,2	69,9	137
21 - 30 uren	1,2	25,8	73,0	231
31 - 40 uren	0,4	40,1	59,5	1.291
41 uren of meer	2,1	47,0	50,9	754
Woon-werkverkeer van uw partner per week ***				
minder dan 2 uren	1,5	33,6	64,9	653
2 - 5 uren	0,7	37,8	61,5	1.140
6 - 10 uren	1,0	48,9	50,1	450
10 uren of meer	1,8	49,6	48,7	120
Leeftijd jongste kind ***				
0 - 2 jaar	2,2	47,1	50,7	511
3 - 5 jaar	1,6	46,3	52,1	346
6 - 11 jaar	2,2	43,6	54,2	702
12 - 17 jaar	1,8	34,8	63,5	670
18 - 24 jaar	0,7	27,3	71,9	623
Aantal kinderen (n.s.)				
Gezinsvorm *				
intacte gezinnen	1,8	38,6	59,6	2.063
alleenstaande ouders	3,0	40,4	56,6	510
samengestelde gezinnen	0,5	41,3	58,2	476

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Sinds maart 2020 heeft de coronapandemie ons dagdagelijks leven sterk beïnvloed. Daarom wordt aan de respondenten ook gevraagd om de huidige beleving van de combinatie gezin en werk te vergelijken met deze van vóór de pandemie. De helft van de respondenten (51,3%) ervaart de huidige situatie en deze vóór de pandemie als even goed. Meer dan één op de vier respondenten vindt dat de combinatie gezin en werk nu beter verloopt, waarvan 11,7% dit veel beter vindt. Anderzijds ervaart 22,2% de situatie als minder goed, waarvan 4,2% van de respondenten vinden dat de combinatie gezin en werk nu veel minder goed verloopt. De pandemie heeft dus zeker geen eenduidig effect gehad op de beleving van de combinatie gezin en werk.

Figuur 4. Vergeleken met de situatie voor de pandemie, hoe gaat het op dit moment met de combinatie gezin en werk? (percentages, n = 3.202)

[BRON: GEZINSENQUÊTE 2021](#)

5.3 WAT HAD MEN LIEVER ANDERS GEZIEN IN DE COMBINATIE GEZIN EN WERK?

We vragen in een open vraag ook *'Welke zaken in de manier waarop uw gezin 'gezin en werk' combineert had u liever anders gezien? Waarom?'*. Respondenten konden hier hun wensen en verzoeken over combinatie van 'gezin en werk' kwijt. Heel wat respondenten, 31,8% van de respondenten (n = 1.058) antwoordden op deze open vraag. 747 vrouwen en 311 mannen. De vraag werd niet altijd even volledig beantwoord door de respondenten. Sommige antwoorden enkel op het gedeelte 'wat' men graag anders had gezien en anderen enkel op de 'waarom'-vraag. We nemen daarom alle antwoorden samen. Hoewel de analyse van de open vragen geen numerieke verwerking tot doel heeft, in se heeft een antwoord dat slechts één keer werd vermeld ook veel informatieve waarde, geven we mee hoe vaak aan antwoorden een vergelijkbare code werd toegekend. Het is immers interessant om te zien of bepaalde antwoorden meermaals voorkomen. We geven voor elk citaat mee of het om een moeder of vader gaat, hoe oud ze zijn en welke de gezinsconstellatie is.

Zo werd 85 keer aangegeven dat de vraag niet van toepassing is, af en toe werd daarbij meegegeven dat de kinderen intussen volwassen zijn en dat de combinatie gezin en werk vooral in het verleden moeilijk was. Alles is goed of geen opmerkingen werd eveneens 75 keer genoteerd. 52 keer beperkten respondenten zich tot het beschrijven of legitimeren van de huidige situatie al dan niet negatief, eerder dan aan te geven wat men liever anders had gezien. Daarnaast waren er negen antwoorden gerelateerd aan de situatie door de pandemie. Dit

resulteert in 832 antwoorden die verder werden geëxploreerd. Respondenten gaven soms ook aan dat ze graag meerdere zaken anders hadden gezien, al antwoorden worden opgeteld.

233 respondenten (75 mannen en 158 vrouwen) geven aan dat ze **'meer tijd'** wensen. Meer tijd voor het gezin (n = 171), de partner (n = 15), zichzelf (n = 13), voor het huishouden (n = 4) en gewoon algemeen (n = 30). Dit lijkt een belangrijke verzuchting. De respondenten geven ook regelmatig aan dat het mag gaan om kwaliteitsvolle tijd samen.

Graag had ik meer uren in een dag gehad om voldoende tijd aan iedereen (inclusief mezelf) te geven (man, 33 jaar, intact gezin met één kind, werkt voltijds en de partner werkt niet).

Graag had ik meer tijd, minder opjagen en hollen van werk naar school, naar hobby's etc. Nu is het een serieuze puzzel om alles rond te krijgen (vrouw, 39 jaar, intact gezin met twee kinderen, werkt deeltijds (80%) en partner werkt voltijds).

158 respondenten (38 mannen en 120 vrouwen) gaven aan dat ze graag **'minder willen werken'** of dat hun partner minder zou werken. Men wil graag (respondent zelf of partner) deeltijds werken (n = 36), minder werkuren (n = 34), minder lange werkdagen (n = 11), minder overwerken (n = 13), minder overwerken thuis na de werkuren (n = 25), niet werken (n = 6). De financiële gevolgen worden vaak als remmende factor gegeven waarom dat dit niet kan. Daarnaast laat het werk (bijvoorbeeld een job in het onderwijs of als zelfstandige) dit vaak niet toe.

Graag had ik 1u minder lang gewerkt en een partner die wat meer thuis is. Het "lukt" wel, maar alles komt op mijn schouders terecht en dat is best zwaar. Hele week crossen van hier naar daar ... maar waar "een wil is, is een weg" zeker? (vrouw, 42 jaar, intact gezin met twee kinderen, werkt deeltijds (80%) en partner werkt meer dan voltijds).

Graag had ik voor mezelf nog net iets minder uren gewerkt om meer bij mijn gezin te zijn, een gezonde me-time en rust in te lassen, maar dan worden de financiën en doorgroeimogelijkheden meteen teruggeschroefd (vrouw, 31 jaar, intact gezin met twee kinderen, zij werkt voltijds en partner deeltijds).

Graag had ik nog minder uren gewerkt om de stress rond ophalen en brengen minder te hebben. Het lukt nu maar het betekent veel avondwerk om in te halen en dat is toch erg vermoeiend (vrouw, 38 jaar, intact gezin met één kind, zij werkt deeltijds (80%) en partner werkt voltijds).

'Flexibeler te werken' om gezin en werk beter te combineren wordt ook door 121 respondenten (29 mannen en 92 vrouwen) vermeld. Men hoopt dan voor zichzelf of voor de partner om te kunnen werken volgens 'flexibele uren' (n = 68) met inbegrip van (meer) van thuis uit te kunnen werken (n = 36) en af en toe en dag vrij te nemen indien nodig (n = 5).

Graag had ik thuiswerk behouden als de pandemie voorbij is, omdat ons leven afgelopen jaar veel eenvoudiger / aangenamer was door thuiswerk (vrouw, 41 jaar, intact gezin met twee kinderen, zij en partner werken voltijds).

Graag had ik meer mogelijkheden gehad in mijn uurrooster om mijn werkuren zelf te bepalen (flexibele werkuren) zodat ik én mijn werk en mijn gezinsleven nog beter kan organiseren (bv. kind van school halen. (vrouw, 33 jaar, intact gezin met één kind, zij werkt deeltijds (90%) en partner werkt voltijds).

172 respondenten (44 mannen en 128 vrouwen) geven ook aan dat ze graag zouden werken volgens een **'ander werkrooster'** of dat hun partner dat zou doen. Hierbij wensten ze 'geen of minder weekendwerk' (n = 43), 'geen of minder avonden' (n = 17), 'geen ploegenwerk' meer (n = 13), 'vaste uren' in plaats van wisselende roosters (n = 32), te werken volgens de reguliere kantooruren (n = 18), 's avonds vroeger stoppen (n = 15), Als de respondent een reden opgeeft waarom men graag een ander werkrooster had voor zichzelf of de partner is de meest genoemde reden meer (kwaliteitsvolle) tijd samen. 15 respondenten wensen ook een betere afstemming

met het werkrooster van de partner. Sommigen wensen dit laatste om meer tijd samen door te brengen, anderen net om in beurtrol de zorgtaken op te nemen.

Graag had ik dat we in dezelfde ploegen kunnen werken (momenteel werken we in tegengestelde ploegen - anders lukt het niet met de opvang van ons kleintje) zodat we meer tijd samen kunnen doorbrengen (vrouw, 31 jaar, intact gezin met één kind, zij en partner werken voltijds).

Mijn vrouw werkt op zaterdag en dat vind ik soms jammer voor het gezin (man, 42 jaar, intact gezin met twee kinderen, hij werkt voltijds en partner werkt deeltijds (80%).)

Graag had ik betere uren gehad op het werk. Momenteel ben ik nog in ouderschapsverlof, maar ik heb al paniekaanvallen als ik eraan denk hoe ik het ga moeten bolwerken: huishouden, huisdieren, kinderen, fulltime job, ... (vrouw, 31 jaar, intact gezin met één kind, zij en partner werken voltijds).

Heel wat respondenten (n = 41; 14 mannen en 27 vrouwen) wensen ook een andere vakantie­regeling. Men had graag meer vakantiedagen gehad (n = 17), het verlof vrij kunnen kiezen (n = 18) of liever vaker samen met de partner vakantie kunnen hebben (n = 6). Vaak is de verlof­regeling inherent aan de sector waarin men werkt (bijvoorbeeld onderwijs) of is er een collectief verlof.

Graag had ik altijd samen vakantie gehad of ook eens een dag verlof kunnen nemen tijdens het schooljaar, maar het heeft ook zijn voordelen. Ik sta in het onderwijs en mijn partner is zelfstandige (vrouw, 48 jaar, alleenstaande ouder met drie kinderen, werkt voltijds en partner werkt als zelfstandige).

110 respondenten (29 mannen, 71 vrouwen) geven aan dat ze voor de zorgtaken liever een **betere combinatie gezin en werk** hadden. Bij een derde (n = 31) wordt dit niet verder gespecificeerd. Voor andere respondenten gaat het over de mogelijkheid te hebben om ‘kinderen zelf te brengen naar school en/of ze ’s avonds op te halen (n = 18), andere respondenten willen ‘meer of betere opvangmogelijkheden voor hun kind(eren)’ (n = 15 en sommige respondenten wensen een ‘betere afstemming tussen uren en school/opvang/hobby’s (n = 14). vijf respondenten antwoorden ook dat ze graag de buitenschoolse activiteiten graag anders georganiseerd hadden gezien, bijvoorbeeld op school. Sommige respondenten willen minder beroep doen op opvang (n = 14).

Graag had ik dat de naschoolse activiteiten ook op school (de locatie) aangeboden zouden kunnen worden (logopedie, sport, huiswerkbegeleiding,...) (vrouw, 39 jaar, intact gezin met, twee kinderen, zij en partner werken voltijds).

Graag had ik dat ik mijn werkvergaderingen gehad tijdens middagpauze of voor/tot half zes, zodat ik tijdig de kinderen kan ophalen van de crèche en buitenschoolse opvang (vrouw, 33 jaar, alleenstaande ouder met twee kinderen, werkt voltijds).

84 respondenten (76 vrouwen en acht mannen) wensen ook dat de **taakverdeling tussen hen en de partner meer in evenwicht** is. Sommige partners (n = 3, mannelijke respondenten) gaven aan dat ze graag wat “meer hulp hadden geboden”, andere respondenten “wensen meer hulp” (n = 12). 35 respondenten gaven aan dat zij graag meer hulp hadden van hun partner met betrekking tot de zorgtaken voor de kinderen.

Minder last op de schouders van mijn partner gelegd. Ze heeft ook een leidinggevende functie, drukke job maar wel dicht bij huis waardoor alle mentale last bij haar valt (man 44 jaar, intact gezin met drie kinderen, hij en partner werken voltijds).

Meer mogelijkheden tot engagement van mijn partner, zodat ik minder ballen tegelijk in de lucht moet houden (vrouw, 43 jaar, intact gezin met twee kinderen, zij en partner werken voltijds).

Graag hadden respondenten ook iets anders gezien aan de **werkvoorwaarden** van hun job of die van hun partner. Meer verloning en betaalde overuren (n = 9), meer begrip van de werkgever (n = 5) als bijvoorbeeld hun kind ziek is, de mogelijkheid om deeltijds te kunnen werken (n = 5), meer zekerheid of een vast contract (n = 3). Veel respondenten zouden ook liever veel minder tijd spenderen aan uren woon-werkverkeer (n = 34). Een

aantal respondenten wensten ook een andere job (n = 6) voor zichzelf of hun partner of wensen gewoon dat zij of hun partner werk hebben (n = 12).

Meer acceptatie voor ouderschapsverlof e.d., is op mijn werk niet zeer hoog (man, 39 jaar, intact gezin met twee kinderen, hij werkt en partner werken voltijds).

Graag had ik dat mijn partner een job deed die ze met meer enthousiasme zou doen, die meer op haar lijf geschreven aanvoelt of in een betere context (vrouw, 41 jaar, intact gezin met twee kinderen, zij werkt voltijds en partner deeltijds (50%)).

Tot slot is de combinatie van gezin en werk bij momenten zwaar en weegt het op het **welbevinden** van de respondent of zijn partner. Respondenten wensen daarom minder werkdruk of werklust (n = 23), meer rust (n = 10), minder mentale belasting door het werk (n = 10), minder stress (n = 6) en meer energie (n = 4). Een aantal respondenten geven ook aan dat ze liever geen alleenstaande ouder waren geweest (n = 5). Ook een slechte gezondheid omwille van ziekte van de respondent of de partner wegen op de combinatie gezin en werk (n = 5).

Graag had ik emotioneel meer aanwezig geweest thuis. Ik wil mij bewuster bezig houden met de opvoeding van mijn kinderen (vrouw, 37 jaar, intact gezin met twee kinderen, zij werkt deeltijds (80%) en partner werkt voltijds).

Graag had ik gezien dat de verwachting van alle partijen beter gealloceerd zouden worden. Werk verwacht altijd meer, kinderen ook, vrouw ook. Ten koste van jezelf (man, 44 jaar, samengesteld gezin met twee kinderen, hij en partner werken voltijds).

Ik had liever meer tijd en energie voor het gezin. Iets minder werken zou fijn zijn, maar is financieel niet haalbaar. Als éénoudergezin is het soms op werkvlak ook lastig te "concentreren" (vergeleken) met collega's die een klassiek tweoudergezin hebben of geen kinderen (vrouw, 43 jaar, alleenstaande ouder met twee kinderen, zij werkt voltijds).

6 SAMENVATTING

In deze bijdrage beschrijven we de mate waarin respondenten beroep kunnen doen op gezinsvriendelijke maatregelen van de werkgever, in welke mate men in de mogelijkheid is om praktische regelingen rond de kinderen te treffen, de mate waarin het werk een invloed heeft op het gezinsleven van de respondent en andersom hoe het gezinsleven het werk beïnvloedt en tot slot de manier waarop respondenten de combinatie gezin en werk beleven en evalueren.

Een meerderheid van de respondenten geeft aan begrip te krijgen van hun werkgever bij familiale problemen. Het is dan ook niet zo moeilijk om op korte termijn een dag verlof te nemen wanneer nodig of nuttig. Vakantiedagen vrij kiezen en ouderschapsverlof opnemen kan ook door de meerderheid van de respondenten. Tijdelijk deeltijds werken, van thuis uit werken, overuren omzetten in vakantiedagen en werkuren (deels) zelf bepalen, kan door ongeveer vier op tien respondenten. Vanuit een satellietkantoor werken kan voor slechts een zeer klein deel van de respondenten. Als men deze resultaten vergelijkt met de situatie in 2016 kunnen respondenten significant vaker (tijdelijk) deeltijds werken. Hoewel de vraagstelling in deze editie anders is, lijkt het er ook op dat respondenten anno 2021 ook vaker kunnen thuiswerken, vaker vanuit een satellietkantoor kunnen werken en vaker op begrip van de werkgever kunnen rekenen. Vrouwen kunnen vaker tijdelijk deeltijds werken. Mannen krijgen dan weer meer begrip van hun werkgever bij familiale problemen en kunnen vaker hun verlof opnemen zoals ze willen. Ze kunnen iets vaker flexibel werken of hun overuren omzetten in vakantiedagen. Over het algemeen kunnen respondenten met een niet-EU⁺-herkomst minder vaak gebruik maken van gezinsvriendelijke maatregelen (zoals bijvoorbeeld thuiswerken of deeltijds werken). Zij kunnen dan weer wel vaker hun overuren omzetten in vakantiedagen. Jongere respondenten kunnen vaker op begrip rekenen bij familiale problemen. De oudste leeftijdscategorie kan vaker deeltijds werken. Hoe hoger geschoold, hoe meer respondenten gebruik kunnen maken van gezinsvriendelijke maatregelen. Zij kunnen onder andere vaker gebruik maken van ouderschapsverlof of tijdelijk deeltijds werken. Enkel het omzetten van overuren in

vakantiedagen of het zelf kiezen van de vakantiedagen lukt minder goed bij hogeschoolden. Bedienden in private sector kunnen het vaakst van thuis uit werken, flexibel werken, op korte termijn een verlofdag opnemen en hun vakantiedagen vrij kiezen. Zij kunnen ook het meest op begrip rekenen in geval van familiale problemen. Werknemers in de openbare sector kunnen het makkelijkst ouderschapsverlof opnemen en deeltijds werken. Arbeiders kunnen het best overuren omzetten naar vakantiedagen.

In de gezinsenquête peilden we in 2021 bij respondenten voor het eerst hoe makkelijk ze eerder praktische regelingen rond de kinderen (brengen naar school of opvang, hobby's enz.) kunnen combineren met hun werk, zonder hiervoor verlof op te moeten nemen. De meerderheid kan zijn kind(eren) 's ochtends altijd naar school brengen en na 17u naar buitenschoolse activiteiten brengen. Slechts één op vier kan zijn kinderen om half vier altijd aan school ophalen en slechts één op drie kan zijn kinderen steeds voor 17u naar buitenschoolse activiteiten brengen. Bijna de helft kan altijd met zijn kind naar de dokter of de tandarts op een werkdag zonder hiervoor verlof te nemen. Het lukt vrouwelijke respondenten vaker dan mannelijke respondenten om al deze praktische regelingen rond te kinderen te treffen. Ook respondenten met een statuut als zelfstandige hebben hier (meestal) vaker de mogelijkheid toe. Op gezinsniveau is het voor één op de vijf respondenten onmogelijk om de kinderen om half vier aan de schoolpoort op te halen door één van beide ouders. Vóór 17u naar naschoolse activiteiten brengen door één van beide ouders is bij meer dan 15% van de respondenten niet mogelijk. Bij bijna één op de tien respondenten lukt het niet om op een werkdag naar de dokter of tandarts te gaan met zijn kind(eren) zonder hiervoor verlof te nemen. Bij 5,9% kan geen van beide ouders 's morgens de kinderen naar school of de opvang brengen. Bij 4,5% van de respondenten lukt het ook na 17u niet voor één van de ouders om kinderen naar de hobby's te brengen.

Een derde van de werkende respondenten geeft aan dat men activiteiten van het gezin moet missen door de hoeveelheid tijd die men aan het werk moet besteden. Omgekeerd geeft slechts 7,6% aan dat men activiteiten van het werk moet missen door de tijd die men aan het gezin besteedt. Het gezin heeft ook emotioneel nauwelijks een negatieve invloed op het werk (6,5%), terwijl wel 24% van de respondenten aangeeft vaak emotioneel uitgeput thuis te komen van het werk. Op het vlak van gedrag geeft bijna 40% aan dat de aanpak op het werk helpt om een betere ouder en partner te zijn. Omgekeerd geeft ook 33,6% van de respondenten aan dat de manier van problemen aanpakken thuis ook op het werk nuttig is. De resultaten zijn ongeveer dezelfde als in 2016. Er is voor 2021 wel een significant verschil met 2016 in de mate dat respondenten ervaren dat ze activiteiten van het gezin moeten missen door de hoeveelheid tijd dat ze aan het werk moeten besteden. Dit zijn er in 2021 significant minder.

76,6% van de respondenten vindt dat de eigen job (heel) goed te combineren is met het gezinsleven, 17,1% antwoordt neutraal en 6,3% vindt dat het (helemaal) niet goed te combineren is. Respondenten jonger dan 35 jaar, ouders van jonge kinderen en personen die meer dan 40 uren per week werken, zijn minder tevreden over die combinatie. Werknemers in de openbare sector zijn meer tevreden over de combinatie gezin en werk. De job van de partner wordt algemeen minder goed combineerbaar bevonden met het gezinsleven. Opvallend is hier wel dat vrouwen vaker vinden dat hun eigen job beter combineerbaar is met het gezinsleven, maar dat ze de job van hun partner minder goed combineerbaar vinden. Bij mannen is dit andersom. Ze vinden hun eigen job minder goed te combineren met hun gezinsleven, maar hun partner slaagt hier volgens de mannen beter in. Slechts 1,4% van de respondenten vindt zowel de eigen job als die van de partner (helemaal) niet goed te combineren met het gezinsleven. Bijna zes op de tien respondenten vindt zowel de eigen job als die van de partner perfect combineerbaar. Er zijn anno 2021 geen significante verschillen vast te stellen met 2016 in de mate waarin met de eigen job of die van de partner combineerbaar vindt met het gezin.

In de gezinsenquête 2021 werd bijkomend gevraagd om de tevredenheid te scoren over de manier waarop de respondent het werk (en dat van de partner) en zijn gezinsleven combineert. Slechts zeer weinig (1,8%) zijn (zeer) ontevreden, zes op de tien respondenten zijn (zeer) tevreden. Voor vier op de tien respondenten is er nog ruimte voor verbetering in de balans gezin en werk. Mannen zijn vaker hierover (zeer) tevreden dan vrouwen,

laaggeschoolden zijn meer tevreden dan hoog opgeleide respondenten. Respondenten in een eenoudergezin of respondenten met een niet-EU⁺-herkomst zijn vaker (zeer) ontevreden. We stellen ook vast dat het totaal aantal werkuren van de respondent of de uren woon-werkverkeer geen significante invloed hebben. Het aantal werkuren van de partner of de uren die de partner besteedt aan woon-werkverkeer hebben wel een significante invloed op de tevredenheid van de respondent over de combinatie gezin en werk.

De pandemie heeft geen eenduidig effect op de beleving van de combinatie gezin en werk. De helft van de respondenten ervaart de huidige situatie en deze vóór de pandemie als even goed. Meer dan één op de vier respondenten vindt dat de combinatie gezin en werk nu beter verloopt, waarvan meer dan 10% dit veel beter vindt. Anderzijds ervaart meer dan één op de vijf respondenten de situatie als minder goed, waarvan 4,2% van de respondenten vinden dat de combinatie gezin en werk nu veel minder goed verloopt.

Als men respondenten zelf vraagt wat ze liever anders zouden zien in de manier waarop men gezin en werk combineert dan vragen ze vooral méér tijd (voor de kinderen, voor de partner en voor zichzelf) en minder werken. Ze verlangen ook naar meer flexibiliteit van het werk en dat van de partner (in het uurrooster, in de mogelijkheid tot thuiswerk, de afstand naar het werk, ...). Ze zouden ook graag een ander werkrooster willen (geen weekendwerk, geen avonduren, geen ploegendienst e.d.) om meer kwaliteitsvolle tijd te hebben met het gezin. Daarnaast wensen ze een betere vakantieregeling, betere arbeidsvoorwaarden en een meer evenwichtige taakverdeling tussen de partners. Respondenten geven aan vaak het gevoel te hebben dat al het gewicht op hun schouders rust.

7 BELEIDSAANBEVELINGEN

De impact van gezinsvriendelijke maatregelen op ouders blijkt erg groot te zijn. Niet alleen de maatregelen op zich maar ook het begrip dat door de werkgever getoond wordt voor familiale omstandigheden, maakt dat de gezinnen de combinatie van gezin en werk als veel positiever ervaren. Indien dit begrip er niet is, vindt één op de vier respondenten de combinatie gezin en werk veel minder haalbaar. Dat de opstelling van de werkgever en het begrip dat hij toont voor omstandigheden zo belangrijk blijkt voor de combinatie gezin en werk is toch opvallend. De EU heeft in 2019 (in de 'Work-Life-Balance Directive') een 'Right to request' gestemd. Dat betekent dat een werknemer theoretisch recht heeft op flexibele uren, waaronder telewerk, indien men een kind heeft dat jonger is dan acht jaar. Deze regel maakt dat men minstens het recht heeft om het te vragen. De werkgever is echter niet verplicht om op de vraag in te gaan, maar moet in dat geval wel argumenteren waarom dat niet kan. Voor bepaalde groepen werknemers, zoals arbeiders, ligt de vraag naar flexibele werkuren moeilijker. Daarbij aansluitend, het aantal uren dat men zelf moet werken heeft geen significante impact op de tevredenheid van ouders met de combinatie gezin en werk, maar het aantal uren dat de partner moet werken heeft wel impact op de tevredenheid over hoe men gezin en werk combineert. Dit hangt samen met de wens – vaak van vrouwen - dat de partner meer tijd thuis zou zijn of 's avonds vroeger thuis zou zijn om een deel van de zorg voor de kinderen mee te dragen (zie verder onder 'de taakverdeling thuis'). Werkgevers die inzetten op het inperken van overuren (zie 'De werksituatie van ouders'), flexibeler werken of mogelijkheden om dichterbij huis te werken dragen daar in positieve mate toe bij. **In dat verband moeten we nogmaals het belang van een gezinsvriendelijk klimaat op de werkvloer benadrukken en de overheid doet er goed aan werkgevers – blijvend – te sensibiliseren voor het bewerkstelligen van een gezinsvriendelijk klimaat.**

Daarnaast moet worden bekeken in welke mate werkuren, schooluren en hobbyactiviteiten beter op elkaar kunnen aansluiten. Immers 22% van de respondenten kan niet aan de schoolpoort staan om kinderen op te halen, ondanks het vele thuiswerk tijdens de pandemie. 24% geeft aan uitgeput te zijn na het werk. Dat men toch nog steeds te weinig tijd heeft, kinderen niet kan ophalen, niet naar activiteit brengen ... zelfs in een periode dat er erg veel telewerk was, is opvallend. Dat zijn toch signalen die moeten meegenomen worden. Uit

